

Umjetnost u dvorcima Hrvatskog zagorja

Šimunić, Mirna

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:373798>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

Sveučilište Sjever

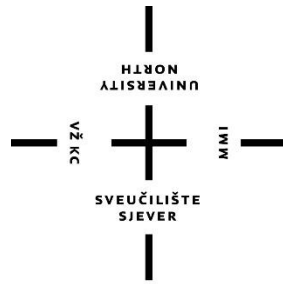
Završni rad br. 502/MM/2016

Umjetnost u dvorcima Hrvatskog zagorja

Mirna Šimunić, 4746/601

Varaždin, rujan 2016. godine

Sveučilište Sjever

Multimedija, oblikovanje i primjena

Završni rad br. 502/MM/2016

Umjetnost u dvorcima Hrvatskog zagorja

Student

Mirna Šimunić

Mentor

Robert Geček, dipl.ing.,pred.

Varaždin, rujan 2016. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za multimediju, oblikovanje i primjenu		
PRISTUPNIK	Mirna Šimunić	MATIČNI BROJ	4746/601
DATUM	13.09.2016.	KOLEGIJ	Vizualna kultura
NASLOV RADA	Umjetnost u dvorcima Hrvatskog zagorja		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Art in the castles of the Croatian Zagorje		
MENTOR	Robert Geček, dipl.ing	ZVANJE	predavač
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. pred. Snježana Ivančić-Valenko, dipl.ing. - predsjednik		
	2. v. pred. Mario Periša, dipl. ing. - član		
	3. pred. Robert Geček, dipl.ing. - mentor		
	4. izv.prof.dr.sc. Mario Tomiša - zamjenski član		
	5.		

Zadatak završnog rada

BROJ	502/MM/2016
OPIS	<p>Hrvatsko zagorje je osobito zemljopisno područje u prostoru Središnje Hrvatske. U ovom osobitom području nalazi se velik broj dvoraca, posebno iz doba baroka. Dvorci su pokazatelj graditeljskog umijeća proteklih stoljeća, a kroz njih vidimo i kulturno življenje proteklog doba. Tijekom 15. i 16. stoljeća intenzivno se grade burgovi, zamkovi i kašeli. Sedamnaesto i osamnaesto stoljeće doba je baroka u Hrvatskom zagorju, te u to doba i u tom stilskom izrazu nastaju brojni objekti. Barokno doba je doba izgradnje objekata lađanske arhitekture- dvoraca, ljetnikovaca i kurija. U 19. stoljeću nastavlja se tradicija prošlih stoljeća u gradnji dvoraca, kurija i sakralnih objekata, ali uz dodatak klasicizma i romantizma. Na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće, te tijekom prve polovice 20. stoljeća dolazimo do klasicizma. Sredinom 19. stoljeća, te u njegovoj drugoj polovici obnavljaju se i grade dvorci inspirirani romantizmom i historicizmom u duhu srednjovjekovne arhitekture. Hrvatsko zagorje broji oko devedesetak dvoraca, a ja sam odabrala one koji su meni najbliži, koje sam bila u mogućnosti posjetiti, te svojim očima vidjeti njihovu neprocjenjivu ljepotu, umjetnost i saznati nešto više o prošlosti koju kriju u sebi. Pisala sam o dvorcu Maruševac, skrivenom biseru Hrvatskog zagorja, dvorcu Trakošćan koji je najposjećeniji dvorac u Hrvatskom zagorju, Klenovniku poznatom po tome što se u njemu danas nalazi nalazi „Bolnica za plućne bolesti“ , te je najveći dvorac u Hrvatskoj, dvorcu Veliki Tabor kojeg ljudi pamte i prepoznaju po legendi o Veroniki Desiničkoj i Starom gradu Varaždin.</p> <p>U radu je potrebno:</p> <ul style="list-style-type: none"> - objasniti stilska obilježja i vrijeme izgradnje dvoraca, - objasniti razliku između stilskih obilježja, - nabrojati i objasniti stilska i arhitektonska obilježja i vrijeme izgradnje navedenih dvoraca Hrvatskog zagorja, - spomenuti neke od istaknutijih vlasnika navedenih dvoraca te njihova postignuća vezana uz stilska obilježja i arhitekturu, - objasniti svrhu navedenih dvoraca u današnje doba, <p>Anketu i rad je potrebno nadopuniti vizualnim sadržajima radi boljeg razumijevanja</p>

ZADATAK URUČEN 14.09.2016

Predgovor

Zahvaljujem se mentoru Robertu Gečku, dipl.ing.,pred., na uzajamnoj pomoći i usmjeravanju tijekom procesa nastajanja završnog rada. Ljubazan, susretljiv i uvijek spreman pomoći, svojim savjetima uvelike mi je pomogao prevladati probleme tokom kreiranja završnog rada.

Sažetak

U Hrvatskom zagorju nalazi se velik broj dvoraca, posebno iz razdoblja baroka. Tek neki su danas očuvani u cijelosti, a mnogi su nažalost u ruševinama. Dvorci su pokazatelj graditeljskog umijeća proteklih stoljeća, a kroz njih vidimo i kulturno življenje proteklog doba. Gradnja utvrda u Hrvatskom zagorju započela je u kasnom srednjem vijeku, osobito u razdoblju od 12. do 16. stoljeća. Razdoblje baroka (17. i 18. stoljeće) u Hrvatskom zagorju obilježeno je gradnjom dvoraca, ljetnikovaca i kurija, te je ta tradicija nastavljena tijekom 19. stoljeća, a krajem stoljeća je završena. Mnogi dvorci Hrvatskog zagorja nastali su pregrađivanjem već postojećih utvrđenih stambenih objekata i srednjovjekovnih burgova, dok su neki sagrađeni u ravnicama. Najveći broj dvoraca Hrvatskog zagorja datira iz razdoblja 17. i 18. stoljeća, a građeni su pod neposrednim utjecajem srednjoeuropske, austrijske graditeljske škole. Dvorci Hrvatskog zagorja stoljećima su bili žarišta života, a mnogi su nestali, postali ruševni, napušteni i zaboravljeni. Svaki od dvoraca obnavljan je kroz stoljeća, svakom obnovom promijenio se karakter dvorca, te njegov izvorni izgled u krajoliku. Hrvatsko zagorje je već toliko puta oslikano i opisano, a tako malo znamo o dvorcima i kurijama. Svaki dvorac krije toliko povijesnih priča i događaja, a svaka priča je originalna te u sebi krije trag prošlosti kojom se trebamo ponositi.

Ključne riječi : Hrvatsko zagorje, barok, dvorci Hrvatskog zagorja, proteklo doba, graditeljstvo, kultura

Abstract

The Croatian Zagorje has a large number of castles, especially from the Baroque period. Some of them have been preserved in their entirety, and many are unfortunately in ruins. Castles are an indicator of architectural art over the past century, and through them we see the cultural life of the past era. The construction of fortifications in the Croatian Zagorje region began in the late Middle Ages, especially in the period from the 12th to the 16th century. The Baroque period (17th and 18th century) in the Croatian Zagorje was marked by the construction of castles, villas and manors, and this tradition has continued throughout the 19th century and the end of the century is over. Many castles Croatian Zagorje were created by damming the existing established residential buildings and medieval castles, while some were built in the plains. The largest number of Croatian Zagorje castles dating back to the 17th and 18th centuries, and were built under the direct influence of central European, Austrian architectural school. Castles Croatian Zagorje centuries were the focus of life, and many have disappeared, have become dilapidated, abandoned and forgotten. Each of the castle rebuilt over the centuries, each renewal changed the character of the castle, and its original appearance. Croatian Zagorje is already so often painted and described, and so little we know about castles and manor houses. Each castle hides many historical stories and events, and each story is original and hides a trace of the past which we should be proud of.

Keywords : Croatian Zagorje, baroque, castels Croatian Zagorje, elapsed time, construction, culture

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
2.	Umjetnost i obilježja dvoraca Hrvatskog zagorja	5
2.1.	Stilska obilježja i vrijeme izgradnje	5
2.2.	Tipovi dvoraca u Hrvatskom zagorju	6
2.3.	Arhitektonska obilježja.....	6
2.4.	Kulturna i graditeljska baština dvoraca Hrvatskog zagorja.....	8
2.5.	Perivoji uz dvorce Hrvatskog zagorja	8
2.6.	Stilska obilježja perivoja uz dvorce Hrvatskog zagorja	9
3.	Pregled i umjetnost dvoraca Hrvatskog zagorja.....	12
3.1.	Dvorac Maruševac	12
3.2.	Dvorac Trakošćan.....	18
3.3.	Dvorac Klenovnik.....	36
3.4.	Dvorac Veliki Tabor.....	43
3.5.	Stari grad Varaždin.....	50
4.	Anketa	55
4.1.	Primjer provedene ankete	55
4.2.	Analiza ankete	60
5.	Zaključak.....	68
6.	Literatura	70
7.	Popis slika	71
8.	Prilozi	74
8.1.	Kurija Čalinec.....	74

1. Uvod

Hrvatsko zagorje je osobito zemljopisno područje u prostoru Središnje Hrvatske. Na prostoru Hrvatskog zagorja sagrađena su remek-djela neprocjenjive nacionalne vrijednosti. U Hrvatskom zagorju je zaštićeno oko 275 objekata spomenika kulture, od čega je devedesetak dvoraca i kurija. U ovom završnom radu će se kratkim i jasnim crtama opisati ljepota i umjetnost dvoraca Hrvatskog zagorja. S obzirom da Hrvatsko zagorje broji oko devedesetak dvoraca odabrani su upravo oni koji su meni najbliži, koje sam bila u mogućnosti posjetiti te vlastitim očima vidjeti njihovu neprocjenjivu ljepotu, umjetnost i poneki djelić prošlosti koji kriju u sebi. Od 12. do 16. stoljeća u Hrvatskom zagorju nastaju brojni utvrđeni gradovi (burgovi) od kojih su neki očuvani u cijelosti (Varaždin, Veliki Tabor), a od nekih su nažalost ostale samo ruševine (Krapina, Greben-grad, Kostelgrad, Cesargrad, Oštrc, Lobor, Milengrad, Bela itd.). Hrvatsko zagorje nije bilo izloženo velikim turskim napadima, ali zbog opasnosti koja je od njih prijetila, tijekom 15. i 16. stoljeća intenzivno se grade burgovi, zamkovi i kašteli. Sedamnaesto i osamnaesto stoljeće doba je baroka u Hrvatskom zagorju, te u to doba i u tom stilskom izrazu nastaju brojni objekti. U to doba razvija se Varaždin, koji je od 1756. do 1776. godine bio glavni grad Hrvatske, te se u njemu podižu palače brojnih plemićkih obitelji (Drašković, Patačić, Oršić, Keglević i drugih). Barokna tradicija prisutna je i u 19. stoljeću. Barokno doba je doba izgradnje objekata ladanjske arhitekture- dvoraca, ljetnikovaca i kurija. U 19. stoljeću nastavlja se tradicija prošlih stoljeća u gradnji dvoraca, kurija i sakralnih objekata, ali uz dodatak klasicizma i romantizma. Krajolik Hrvatskog zagorja izaziva divljenje i inspirira, graditeljska djela minulih stoljeća, dvorci i kurije, savršeno se uklapaju u prekrasan krajolik. Moj rodni kraj je Čalinec, sastavni dio općine Maruševac koje se nalazi nedaleko od Varaždina. Iznad moje kuće nalazi se kurija Čalinec koja je tijekom 17. i 18. stoljeća bila pregrađivana u dvorac, a samo par kilometara dalje nalazi se prekrasan dvorac, skriveni biser Hrvatskog zagorja, Maruševac koji je danas privatno vlasništvo grofa Maximiliana Pongratza. Mnogo se poznatih imena veže upravo uz dvorce Hrvatskog zagorja. Iz obitelji Drašković, Erdődy, Ratkaj, Patačić, Sermage, Keglević i mnogih drugih potekli su mnogi hrvatski banovi i vojskovođe. Hrvatsko zagorje je prepuno legendi, predaja i prikazivanja iz prošlih vremena, a mnoge su priče vezane upravo uz dvorce. Jedna od najuzbudljivijih priča vezana je uz Veroniku Desiničku koja je zazidana u Velikom Taboru. Smatra se da je na teritoriju Hrvatske bilo otprilike tisuću dvoraca i kurija, a danas ih je preostalo oko sto osamdeset. Najviše ih je u Hrvatskom zagorju, gdje se danas nalazi još

pedesetak dvoraca i četrdesetak kurija. Plemički dvorac u Hrvatskom zagorju predstavlja vrlo vrijednu graditeljsku i kulturnu baštinu i dvorci Hrvatskog zagorja čine dio bogate cjeline hrvatskih dvoraca. Već potkraj 16. stoljeća, grade se dvorci, a u prvoj polovici 17. stoljeća podignut je niz ranobaroknih dvoraca kojima je unutrašnjost ispunjena trjemovima i galerijama sa slikovitim arkadama kao Klenovnik, Mirkovec, Lobor, Novi Dvori klanječki i Velika Horvatska. Možemo ih pronaći i u Velikom Taboru i Varaždinu. U drugoj polovici 17. i 18. stoljeća izgrađeno je najviše zagorskih dvoraca. Izgradnjom Versaillesa ostvaren je barokni prototip feudalnog boravišta. Barokni dvorac se u Hrvatskom zagorju prihvaća u petom desetljeću 18. stoljeća i razvija se do kraja prve četvrtine 19. stoljeća. U prvom razdoblju barokizira se Čalinec, Ivanec, Miljana, Lobor, Mirkovec, dvorac u Gornjoj Stubici, a grade se i dva nova dvorca u Zajezdi i Gornjoj Bedekovčini. Na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće, te tijekom prve polovice 20. stoljeća dolazimo do klasicizma. U doba klasicizma nastaju dvorci : Januševac, najpoznatiji primjer reprezentativnog klasicističkog dvorca, Martijanec, Marija Bistrica, Klokovec, Bežanec, a klasicističke elemente dobivaju i neki barokni dvorci. Sredinom 19. stoljeća, te u njegovoj drugoj polovici obnavljaju se i grade dvorci inspirirani romantizmom i historicizmom u duhu srednjovjekovne arhitekture. U tom duhu preuređen je dvorac Trakošćan, Banjski dvori, Maruševac, Novi dvori zaprešićki. Velik broj dvoraca stradao je za vrijeme drugoga svjetskog rata, neke dvorce su u godinama rata napustili njihovi vlasnici, a vlastelinski arhivi i biblioteke u nekima od njih su spalili. Dvorci oštećeni u ratu su srušeni, a ruševine su služile kao građevni materijal. Većina zagorskih dvoraca je poslije rata nacionalizirana, te su dvorci postali općenarodna imovina. Zbog neodržavanja neki su dvorci u cijelosti ili djelomično uništeni jer su se urušavali pojedini dijelovi krovova, došlo je do oštećenja statike od posljedica potresa, klizanja terena ili jednostavno zbog dotrajalosti. Najčešće se izvorni izgled dvorca uništi zbog pregradnji i preuređivanja te se na taj način izmjenjuje njihov izvoran izgled u krajolik. Dvorci Hrvatskog zagorja još dan danas nisu namijenjeni za neku posebnu funkciju, nisu pronašli svoje mjesto u društvu već nas podsjećaju na razinu kulturnog i graditeljskog umijeća proteklih stoljeća, te se prema njima treba odnositi sa poštovanjem, cijeneći ih pritom kao osobitost kulture i baštine našega naroda. Mnogi dvorci postali su sinonim za pojedine plemićke obitelji koje su u njima živjele dugi niz godina. U tekstu koji slijedi, biti će riječi o umjetnosti, stilskim obilježjima, o obiteljima te o lokacijama dvoraca o kojima ću pisati, te ću pokušati prikazati kakav su trag ostavili u umjetničkom i kulturnom životu Hrvatske. Ni jedna priča o dvorcu ne bi bila potpuna kada bismo izostavili spomenuti plemićke obitelji koje su tamo živjele, ili kada bismo preskočili legendu koja je vezana uz dvorac i koja se stoljećima

prenosi i živi u narodu. Biti će riječi o dvorcu Maruševac, dvorcu Trakošćan koji je najposjećeniji dvorac Hrvatskog zagorja, Klenovniku koji je najveći dvorac u Hrvatskoj, a danas je poznat po tome što se u njemu nalazi „Bolnica za plućne bolesti“, o Starom gradu Varaždin, te dvorcu Veliki Tabor koji se nalazi u blizini Desinića, udaljen osam kilometara od Pregrade, a ljudi ga pamte i prepoznaju po legendi o Veroniki Desinićkoj. Opisati će se građevni razvoj dvoraca kroz stoljeća, preinake, spomenuti i opisati postave dvoraca, kako se umjetnost mijenjala kroz stoljeća, te umjetnički elementi i arhitektura, stilska i umjetnička obilježja i promjene koje su se događale sve do danas.

Umjetnost i obilježja dvoraca Hrvatskog zagorja

2. Umjetnost i obilježja dvoraca Hrvatskog zagorja

2.1. Stilska obilježja i vrijeme izgradnje

Već u 16. stoljeću započinje izgradnja dvoraca u Hrvatskom zagorju, što je razmjerno rano. Potkraj 16. i početkom 17. stoljeća, pregrađuju se utvrđeni stambeni objekti kao Ščrbinec ili Mirkovec te srednjovjekovni burgovi kao Bela I, Bisag, Ivanec, Mali i Veliki Tabor, a ni ravnice koje su mnogo pristupačnije nisu bile izostavljene jer je tamo počela izgradnja Novih Dvora klanječkih, Lobora, Klenovnika i Gorice. Prva polovica 17. stoljeća poznata je po podizanju niza ranobaroknih dvoraca sa unutrašnjim trijemovima i galerijama kao što su Klenovnik, Lobar, Mirkovec, Novi dvori klanječki i Velika Horvatska. Možemo ih pronaći i u pregrađenim burgovima, Velikom Taboru i Varaždinu. U drugoj polovici 17. stoljeća i u 18. stoljeću dvorci su se gradili pod utjecajem srednjoevropske (austrijske) varijante graditeljstva. To je razdoblje poznato po izgradnji najviše zagorskih dvoraca. U petom desetljeću 18. stoljeća barokni dvorac se udomaćuje u Hrvatskom zagorju. U prvom razdoblju, oko polovice 18. stoljeća proširuje se i barokizira nekoliko ranijih dvoraca (Čalinec, Lobar, Ivanec, Miljana, Mirkovec, dvorac u Gornjoj Stubici, pročelno krilo Lobora), a grade se i dva nova dvorca u Zajezdi i Gornjoj Bedekovčini. Gradnja dvorca u Gornjoj Bistri 1770. godine, smatra se najznačajnijim pothvatom u povijesti baroknih dvoraca Hrvatskog zagorja.

„Barokne dvorce karakterizira trokrilni tip, otvoren jednom stranom prema perivoju i krajoliku, iako nisu isključeni ni dvorci kompaktnog tlocrta ili oni s unutrašnjim dvorištem.“

Prijelazom iz 18., u 19. stoljeće te tijekom prve polovice 20. stoljeća javlja se klasicizam. U doba klasicizma nastaje dvorac Januševac koji je najpoznatiji primjer reprezentativnog klasicističkog dvorca. Nastaju i Bežanec, Martijanec, Marija Bistrica, Klokovec, a i neki barokni dvorci, kao dvorac u Gornjoj Stubici. Glavne karakteristike klasicističkih dvoraca su portici i altane (Stubički Golubovec, Marija Bistrica, Martijanec) i lođe (Januševac, Bežanec). Jednokrilne dvorce kasnobaroknog klasicizma karakteriziraju vrlo izduženi objekti, dok su kod trokrilnih dvoraca bočna krila krajnje reducirana. Sredinom 19. stoljeća i u njegovoj drugoj polovici javljaju se ideje romantizma i historicizma, te se dvorci grade i obnavljaju u duhu srednjovjekovne arhitekture. Kao primjer uzeti ćemo dvorac Trakošćan kojeg su 1855. g. Draškovići preuredili u duhu romantizma, te dvorac Maruševac kojeg je u tom duhu odlučio preurediti Schlippenbach. [1]

2.2. Tipovi dvoraca u Hrvatskom zagorju

Postoje tri tipa dvoraca u Hrvatskom zagorju. Imamo dvorce zatvorena tlocrta sa četiri krila, s perimetrom ograde i unutrašnjim dvorištem, dvorce otvorenog tipa sa tri ili dva krila i dvorce kompaktnog tlocrta. Barokni dvorci tipološki se dijele na višekrilne i jednokriline. Višekrilni dvorci poznati su po velikim dimenzijama i najčešće osim centralnog krila imaju i dva bočna krila zbog kojih dvorac poprima oblik slova U. „Porijeklo takva oblika je u renesansnoj shemi četverokrillnog dvorca.“ Primjeri višekrilnih dvoraca su dvorac Začretje u obliku slova V, te dvorac u Gornjoj Bistri u obliku slova U. Oblik jednokrillnih dvoraca je pravokutan, a podizali su ih vlasnici skromnijih materijalnih mogućnosti. [2]

2.3. Arhitektonska obilježja

Dvorci Hrvatskog zagorja su jednokatne građevine, ali postoje i dvokatne kao što su Klenovnik i Ludbreg, ili prizemne kao Zelendvor. Dvorci se sastoje od prizemlja i podruma koji su namijenjeni posluži i gospodarskim potrebama, a gornji katovi namijenjeni su vlasnicima. U prizemlju se nalaze smočnice i spremišta te sobe od posluge, inspektora, ključarice te ostale družinske sobe. „Prvi kat dvorca *piano nobile*, bio je najreprezentativnije opremljen.“

Na katu se nalazi reprezentativna prostorija – palača, a od ostalih prostorija imamo spavaonice, poneku gostinjsku sobu te sobe za dnevni boravak koje su nazive dobivale prema imenima vlasnika koji su se njima koristili ili prema boji kojom su bile obojene. Na kat su često vodila dva stubišta, glavno i reprezentativno za vlasnike i goste, te sporedno za poslugu. Ograde stubišta su bile od perforiranog kamena, a rjeđe i drvene i metalne. Organizacija unutrašnjeg prostora dvorca te stilska obilježja prikazuju stanovite pravilnosti. Kod četverokrillnih i trokrillnih dvoraca, oko hodnika s galerijama s unutrašnje strane nižu se sobe, a u onima kompaktnog tlocrta hodnik se smanjuje pa njegovu funkciju preuzima centralni hal. U baroknim i klasicističkim dvorcima, glavna dvorana bila je najčešće smještena u glavnoj osi dvorca.

Kapela je važan arhitektonski sastav dvorca jer je kod većine dvoraca ona zapremala visinu dviju etaža. Ulaz je bio iz prizemlja ali bilo je moguće ući i sa kata jer je postojao kor. Primjeri takvih kapeli su u Gornjoj bistri, Klenovniku, Ludbregu, Loboru, Velikom Taboru, Zajezdi, Bisagu, Gornjoj Bedekovčini i Novim Dvorima klanječkim. Manji dvorci kapele su imali samo na katu ili je umjesto kapele bila uzidana niša u zidu, a neki su dvorci imali kapelu u perivoju.

U 19. stoljeću počinje izgradnja kupaonica u dvorcima. Prvi dvorac u kojem se sagradila kupaonica bio je Januševac. Prije kupaonica za pranje su se upotrebljavale kositrene, srebrene i porculanske posude.

U razdoblju ranog baroka (17.stoljeće) pročelja dvoraca su vrlo jednostavna, a glavni ukras im je kameni portal s grbom vlasnika. U 18. stoljeću, točnije u doba baroka pročelja poprimaju arhitektonsko-plastički dekor poput rizalita, lezena, pilastara i prozorskih nadstrešnica. Dolaskom klasicizma dolazi do altana, lođa, sjenica, portikaitimpanona na pročeljima. Figure, girlande i slični dekorativni predmeti su rjeđi. Pročelja dvoraca bila su oslikana sunčevim satovima koji su i danas očuvani u dvorcima Bežanec, Miljana, Klenovnik, Ščrbinec, Veliki Tabor i drugdje. Nekadašnje kule, koje su služile za obranu, temelj su ideje iz 18. stoljeća kada su započeli gradnju ugaonih kula koje su u tome slučaju služile kao dekorativni elementi.

Kada pogledamo unutrašnjost zagorskih dvoraca možemo primijetiti da su ukrašeni štukaturnim dekoracijama, zidnim slikama, drvenim tabulatima i drvenim lamperijama. Zidne slike iz 18. st su pridonijele ugođaju prostora, a najvrednije su rokoko zidne slike s alegorijskim scenama iz svakidašnjeg života. Neke od slika nalaze se u Miljani, a postoje i slike s mitološkim likovima u eliptičnoj dvorani dvorca u Gornjoj Bistri. U Oroslavlju se nalaze najvrjednije zidne slike, gdje su koristasti stropovi sa maloprije spomenutim alegorijskim scenama i prizorima iz antičke mitologije. „Oslikani stropovi očuvali su se još u Gorici, Gornjoj Stubici, Laduču, Loboru, Martijancu, Novom Marofu, Stubičkom Golubovcu i drugdje.“

Originalnog namještaja je nažalost jako malo očuvanog. Jedinu interijeri koji su nedirnuti nalaze se u Mariji Bistrici i Ščrbincu, a djelomično u Trakošćanu i Gorici. „U mnogim dvorcima očuvane su kaljeve peći, rjeđe iz 18., a češće iz 19. stoljeća. Neke su oštećene ili se više ne mogu upotrebljavati, ali imaju izuzetnu povijesnu, a ponekad i umjetničku vrijednost.“ Peći se nalaze u dvorcima Bežancu, Gornjoj Stubici, Gorici, Laduču, Lužnici, Maruševcu, Oroslavlju donjem, Miljani, Stubičkom Golubovcu, Ščrbincu, Šaulovcu, Trakošćanu i drugdje, a kamini se nalaze u Jalkovcu, Novom Marofu, Velikom Bukovcu i Maruševcu. Svi kamini su očuvani. [1]

2.4. Kulturna i graditeljska baština dvoraca Hrvatskog zagorja

Arhitektura dvoraca Hrvatskog zagorja slijedila je europske, osobito austrijske uzore, ali nastajale su neke ideje koje su se u Beču javile tek kasnije. Pročelje Novih dvora klanječkih sadrži neke barokne detalje koji su se pojavili prije nego u Beču. U dvorcima su se odvijali razni događaji vezani uz kulturni i politički život.

„Bili su rasadnici kulture u kojima su djelovali umjetnici (slikari, kipari, arhitekti, glazbenici...), njegovala se poezija, održavali koncerti, različite svečanosti i brojne zabave.“

Ni danas nije poznata funkcija dvoraca Hrvatskog zagorja, nisu pronašli svoje mjesto u društvu, niti su vrednovani kao specifična kulturna baština našega naroda. Dvorci nas podsjećaju na visoku razinu kulturnog života i prikazuju graditeljska umijeća proteklih stoljeća. Dvorci nisu bili sagrađeni samo zbog ladanja već su bili namijenjeni gospodarstvu, te služili kao mjesto prerađivanja i čuvanja proizvoda. Neke gospodarske prostorije nalazile su se u prizemlju ili podrumu dvorca. To su bile smočnice, pivnice te razne druge komore. [1]

2.5. Perivoji uz dvorce Hrvatskog zagorja

Ono što okružuje svaki dvorac su vrtovi i perivoji. Oni su predstavljali arhitekturu u pejzažnom stilu i pogledu. Razvoj arhitekture i ostalih umjetnosti u sjevernoj Hrvatskoj, pa tako i u Hrvatskom zagorju, bio je pod utjecajem razvitka kulture i umjetnosti srednjoevropskog područja, a taj utjecaj prati i vrtne arhitektura. Razvojem feudalnog gospodarstva, te zbog kontinuiranog boravka u dvorcima i čestih posjeta, feudanci posvećuju više pozornosti izgledu i reprezentativnosti dvorca. To je bilo vrijeme kad se u vrtnoj arhitekturi Europe afirmirao francuski parkovni izraz. U Hrvatskom zagorju nije očuvan ni jedan perivoj iz 18. stoljeća. Zagrebački Maksimir, nosio je obilježje barokne vrtne arhitekture, ali je u 19. stoljeću napuštena barokna koncepcija, pa je uređen kao romantičarski perivoj. [1]

Razvoj vrtne arhitekture zagorskih dvoraca možemo pratiti od 17. stoljeća, od vremena kad su feudanci napuštali svoje srednjovjekovne utvrde na nepristupačnim vrhovima brežuljaka i gradili dvorce u nizini. Sedamnaesto stoljeće nosi obilježje ranoga baroka s vrlo prisutnom renesansnom shemom tlocrtne organizacije dvorca. Utvrđeno je da od jedanaest ranobaroknih dvoraca sagrađenih početkom 17. stoljeća, ranobarokni vrt postojao samo u Klenovniku i Loboru. U 18. stoljeću se afirmirao barokni izraz u arhitekturi zagorski dvorca. U tom razdoblju sagrađena su čak dvadeset četiri dvorca, a za samo osam lokaliteta može se

utvrditi ili pretpostaviti postojanje perivoja. Bela, Ludbreg i Oroslavlje gornje su dvorci koji su perivoje posjedovali već sredinom 18. stoljeća, a nakon 1754. godine nastaje perivoj u Velikom Bukovcu. Potkraj 18. stoljeća nastaju perivoji u Klenovniku (druga faza), Začretju, Zelendvoru i Oroslavlju donjem. [3]

19. stoljeće poznato je po tome što se uz dvorac u Hrvatskom zagorju udomaćuje najprije engleski, a zatim romantičarski perivoj. Tijekom 19. stoljeća nastala su trideset četiri perivoja u Hrvatskom zagorju. U prvoj trećini 19. stoljeća nastaju perivoji u Čalincu, Bežancu, Gornjoj Bedekovčini, Gredicama, Lužnici, Martijancu, Stubičkom Golubovcu i Poznanovcu. U drugoj trećini formirani su perivoji uz dvorce u Bisagu, Jalkovcu, Januševcu, Gorici, Klokovcu, Laduču, Loboru (klasicistički vrt), Mariji Bistrici, Novim dvorima zaprešićkim, Opeki, Trakošćanu (nakon 1856. godine), Vidovcu i Klenovniku (treća faza nakon 1856. godine). U zadnjoj trećini 19. stoljeća nastali su perivoji u Banjskim dvorima, Bračku, Ivancu, Jalžabetu, Malom Taboru, Maruševcu, Miljani, Mirkovcu, Jalkovlju, Selnici i Šaulovcu. Vrijeme nastanka nekih perivoja ne može se utvrditi, a mnogi su tijekom postojanja preoblikovani ili obnavljani. [1]

2.6. Stilska obilježja perivoja uz dvorce Hrvatskog zagorja

Od 17. do 20. stoljeća perivoji uz dvorce Hrvatskog zagorja razvijali su se u kontekstu srednjoeuropske vrtne umjetnosti. Razvijaju se od ranobaroknog vrta 17. stoljeća, preko baroknog vrta 18. stoljeća, engleskog i romantičarskog perivoja pa do historicistički oblikovanih vrtne prostora. Kasnorenesansno-ranobarokni vrtovi, ili vrtovi 17. stoljeća, u Hrvatskom zagorju mogu se naslućivati tek na osnovi Klenovnika i Lobora jer oni upućuju na postojanje vrta ranobaroknih, renesansnih obilježja. Barokni vrt (francuski vrt), iz 18. stoljeća pokazuje samo neke naznake klasičnih baroknih francuskih vrtova.

„Barokna obilježja zagorskih perivoja mogu se utvrditi analizom povijesnih izvora, prije svega kartografskih, ako ne u cijelosti, onda barem djelomično, u samo nekoliko slučajeva.“

Na temelju toga su u Oroslavlju gornjem i Velikom Bukovcu nastali ornamentalni parterni vrtovi ispred glavnog pročelja dvorca. Perivoj u Gornjoj Bistri sadrži baroknu ideju, Oroslavlje donje, Začretje i Opeka pokazuju stanovite barokne karakteristike, a perivoj oko dvorca u Ludbregu ima barokno-klasicistička obilježja.

Pejzažni (engleski) perivoj pojavljuje se uz dvorce Hrvatskoga zagorja u 19. stoljeću, te su po engleskoj vrtnoj arhitekturi oblikovani perivoji u Čalincu, Gorici, Banjskim dvorima,

Bisagu, Bračku, Gornjoj Bedekovčini, Klenovniku, Laduču , Ludbregu, Mariji Bistrici, Martijancu, Maruševcu, Radovečkom Križovljanu i Šaulovcu.

Romantičarski perivoj je varijanta engleskog perivoja, teško je razlikovati romantičarski i pejzažni perivoj, a među spomenutim pejzažnim sigurno ima nekih koji su poprimili i neka romantičarska obilježja. Perivoji u Novom Marofu, Oroslavlju gornjem, Vidovcu i Novim dvorima zaprešićkim imaju i danas djelomično sačuvana romantičarska obilježja.

Historicistički perivoj javlja se potkraj 19. stoljeću Kod historicističkog perivoja može ponekad biti prisutna jasna klasicistička koncepcija s naglašenom osi i simetrijom, a ponekad može samo jedan dio perivoja biti oblikovan u maniri historicizma. Dvorci u Jakovlju, Ludbregu, Mariji Bistrici i Martijancu jasno prikazuju takvu organizaciju.

Perivoji bez stilskog obilježja nalaze se uz dvorce Bežanec, Bela, Gredice, Dubrava, Ivanec, Jalžabet, Klokovec, Mali Tabor, Miljana, Novi Dvori klanječki, Poznanovec, Popovec, Vinica donja, Vinica gornja, Ščrbinec i Zajezda. Ovi perivoji dobili su naziv po tome što ne posjeduju ni jedno od prethodnih stilskih obilježja, imaju vrlo malu površinu, te se prostor oko njih ni ne može nazvati perivojem već okućnicom, dvorištem ili prostorom uz dvorac. Ovi perivoji nemaju jasno stilsko obilježje. [1]

Pregled i umjetnost dvoraca Hrvatskog zagorja

3. Pregled i umjetnost dvoraca Hrvatskog zagorja

3.1. Dvorac Maruševac

Dvorac Maruševac je jedan od najvećih dragulja Hrvatskog zagorja, svojom ljepotom i privlačnošću lako se može mjeriti s ljepotom Trakošćana i Velikog Tabora. Njegovo postojanje povijesni izvori bilježe već sredinom 14. stoljeća, kada je na prostorima Maruševca bilo obiteljsko gnijezdo plemića Vragovića. Pretpostavlja se da je na mjestu današnjeg dvorca postojao drveni dvor koji je tijekom 600 godina više puta promijenio svoj izgled. U 16. stoljeću sagrađen je kameni zidani dvorac, zaštićen vodenim opkopom (*Wasserburg*), koji je predstavljao zaštitu od upada Turaka. Grad je dograđivan u 17. stoljeću, a današnji izgled dobio je u 19. stoljeću, kada ga je restaurirao njegov novi vlasnik grof Schlippenbach, te ga dogradio velikim tornjem. Unutrašnjost dvorca bila je raskošno uređena sa skupim namještajem. Zidovi su bili prekriveni velikim tapiserijama i slikama poznatih europskih slikara iz 17. i 18. stoljeća. „Dobar dio tih ulja na platnu danas se nalazi u Muzeju Varaždin, gdje predstavlja najvredniji dio fundusa najstarijih majstora slikara.“ Nakon restauracije dvorca, pojavljuje se novi vlasnik plemić Oskar Pongratz, veliki ljubitelj slikarstva. Oskar je dvorac obogatio još većom zbirkom slika sa motivima cvijeća (*Blummenstucke*), a neka su još i danas sačuvana u varaždinskom muzeju. Dvorac je okružen lijepim perivojem u sklopu kojeg je bilo lijepo očuvano jezero, a okružen je s više primjeraka rijetkih vrsta drveća, posebno borova. Ispred pročelja dvorca nalazi se prekrasna fontana. Tijekom drugog svjetskog rata dvorac je bio gotovo uništen, te su iz njega nestale mnoge dragocjenosti. Nakon rata dvorac je korišten kao dječji dom, a 1969. godine, adventistička vjerska zajednica ulaže u njega velika sredstva za ponovno restauriranje, no dvorac nikada nije vratio onaj stari sjaj kakav je imao za vrijeme Schlippenbacha ili Oskara Pongratza. Dvorac je bio u vlasništvu adventističke vjerske zajednice do kraja 20. stoljeća, a nakon toga preuzela ga je općina Maruševac. Važno je napomenuti da je trenutno dvorac natrag u vlasništvu Pongratza, točnije Maximiliana Pongratza, Oskarovog nasljednika, te je zaštićen kao privatni posjed. [4]

Perivoj dvorca Maruševac je prije drugog svjetskog rata zapremao 7 hektara, a danas je samo dio nekadašnjeg prostornog engleskog perivoja. Vrijeme nastanka perivoja nije poznato, ali se pretpostavlja da je postojao već u drugoj polovici 18. stoljeća. Prikaz dvorca i njegove okoline iz tog vremena možemo pronaći u knjizi „Status familiae Patatich“. Veći dio perivoja

je zahvaćen agrarnom reformom, danas je uništen i pretvoren u oranice i livade. Perivoj Maruševac je danas zaštićen hortikulturni spomenik, te tek nekoliko višestoljetnih primjeraka crnogorice i bjelogorice podsjeća na sjaj koji je imao nekad. [5]

Da je dvorac Maruševac bio u vlasništvu obitelji Vragović svjedoče zapis „Balthasar Vragoych-Annodomini 1618. die 17.may“ i grb obitelji na zapadnoj strani dvorca. Obitelj Vragović je 1351. godine dobila plemstvo od kralja Ljudevita I, a 1504. godine kralj Vladislav II potvrdio im je pravo na njihovo vlasništvo u Maruševcu i dao im pravo mača (pravo izricanja smrtne kazne nad kmetovima). Izgled kakav ima danas dvorac je dobio za vrijeme vladavine Baltazara Vragovića. Posljednji od obitelji Vragović bio je Franjo Adam, koji nije imao muškog potomstva pa je za svog nasljednika imenovao Krstu Črnkovačkog, tadašnjeg zagrebačkog podžupana i kapetana barunove tjelesne garde. Godinu dana nakon toga, Krsto je poginuo kod Zrina u borbi protiv Turaka, a dvorac je dobio nove vlasnike, obitelj Pastozy, zatim Konotaj i na kraju obitelj Patačić. Nakon Patačića Maruševac je često mijenjao svoje vlasnike, pa ga je 1873. godine od baruna Simbschena kupio prije spomenuti grof Artur Schlippenbach. Grofa Artura Schlippenbacha je važno spomenuti jer je on zaslužan za veliku rekonstrukciju dvorca. 1877. godine dograđena je trokatna kula s neogotičkim arhitektonskim elementima, južno pročelje dvorca dobiva centralni rizalit, a sva pročelja dvorca ukrašena su bogatim dekorativnim elementima uobičajenim za 19. stoljeće. Nakon što je Maruševac kupio plemić Oskar Pongratz, dvorac dobiva novo stubište na južnom pročelju koje je očuvano i danas, a u stubišnom prostoru postavio je Monnaccellijeve tapiserije s prizorima iz lova koje su danas dosta oštećene ali se ipak i danas nalaze u dvorcu. U pročelju na prvom katu dvorca nalazi se takozvani „Mali salon“ koji je opremljen bijelim namještajem iz doba neobaroka. [6]

Slika 3.1 Dvorac Maruševec

Izvor: <http://mura-drava-bike.com/opsirnije.asp?id=34>

Slika 3.2 Stubište u dvorcu Maruševec

Izvor : <http://www.arhiva.marusevec.hr/hr/20/dvorac-marusevec/>

Slika 3.3 Trokatna kula izgrađena 1877. Godine

Izvor : Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.4 Ulje na platnu „PERAD“ poznatog njemačkog slikara iz 17. stoljeća Tamm, Franc Werner von. Slika potječe iz dvorca Maruševac.

Izvor : Ivan Čerpinko : Maruševac, TIVA, Varaždin, 2002.

3.5 Pastirska idila, ROSS Johann Malehior

Izvor : Ivan Čerpinko : Maruševac, TIVA, Varaždin, 2002.

3.6 Portret mladića nepoznatog slikara, 16. stoljeće

Izvor : Ivan Čerpinko : Maruševac, TIVA, Varaždin, 2002.

3.7 Grb grofa Artura Schlippenbacha iz 1877. na pročelju

Izvor : Mladen Obad Ščitaroci : Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

3.2. Dvorac Trakošćan

Dvorac Trakošćan je najposjećeniji dvorac u Hrvatskom zagorju. Pamtimo ga po njegovim vlasnicima obitelji Drašković, koji su osim Zrinskih najpopularnija hrvatska plemićka obitelj iz feudalnih vremena. Dvorac Trakošćan je inkarnacija romantike 19. stoljeća. Đuro Szabo je 1939. godine napisao : „ Ne znam da li sam se u ikojem našem parku osjećao sretnijim nego u Trakošćanskom, i to ne samo prvi put, kad me je očarao, već svagda kad bih tamo došao. Ovaj veliki i vječni sklad između parka, jezera, potoka Bednje, okolnih brda i te neistinske gradine tako je neobičan da sam uvjeren da bi se tu onaj nesretni kralj sanjar Ljudevit Bavarski prije smirio no u svom sličnom Neuschwansteinu kojem fali svaki duh prošlosti.“ Trakošćan je kulturno-povijesni spomenik smješten u brežuljkastom kraju između Ravne gore, Macelja i Strahinčice. Nastao je vjerojatno u 14. stoljeću, ali ne zna se tko ga sagradio. Njegovo ime prvi puta se spominje 1334. godine u popisu župa (ecclesia de Tracustian), a srednjovjekovni grad spominje se 1399. godine kada kralj Sigismund daruje Trakošćan s drugim gradovima Zagorja svom tastu grofu Hermanu Celjskom. Nakon pogibije Urlicha, posljednjeg Celjskog , 1456. godine, Trakošćanom gospodare Jan Vitovac i njegovi sinovi. Vitovce je iz Hrvatskog zagorja, 1488. godine otjerao Jakov Sekelj , kapetan hrvatsko-ugarskog kralja, te je tada dvorcem zagospodario kralj Matija Korvin. Matija Korvin je Trakošćan poklonio s ostalim zagorskim gradovima svom sinu Ivanišu, koji je 1496. godine postao hrvatski ban, a on ga 1503. godine daruje svom podbanu Ivanu Gyulayu. Nakon smrti Ivana Gyulaya mlađeg, 1567. godine Trakošćanom upravlja car Maksimilijan II koji već 1569. godine Trakošćan daje hrvatskom banu i zagrebačkom biskupu Jurju II Draškoviću. 1570. godine kralj je posebnom ispravom potvrdio davanje u zalog Trakošćana i Klenovnika biskupu Draškoviću, a već sljedeće godine zbog brojnih zasluga Trakošćan postaje njegovo trajno vlasništvo. Godine 1584. car Rudolf II, na molbu svoga tadašnjeg kancelara Jurja II Draškovića, obnavlja i proširuje darovnicu kralja Maksimilijana II iz 1570. godine, te prvi vlasnik Trakošćana postaje Gašpar Drašković, brat Jurja II Draškovića. Obitelj Drašković posjedovala je dvorac tri i pol stoljeća, s malim prekidom od šest godina između 1645. i 1651. godine, kada je Trakošćan bio u vlasništvu Nikole Zrinskog. [7]

Izgled dvorca iz srednjovjekovnog stoljeća nije poznat. O njegovim dogradnjama i pregradnjama između 16. i 19. stoljeća nema puno podataka. Kamena ploča s grbom Draškovića i 1592. godinom, koja se nalazi iznad ulaza u kulu i na još jednom mjestu govori nam da su Ivan II i Petar I, sinovi Gašpara I, gradili u Trakošćanu. Velika slikana genealogija obitelji Drašković s prikazom utvrde Trakošćan na brijegu s obrambenim zidovima i samo sa

zapadnom kulom, a od izgrađene istočne kule vidi se samo pripremljen donji dio nastaje 1668. godine. Mala genealogija obitelji Drašković s prikazom Trakošćana i Klenovnika nastaje 1755. godine. Na toj slici jasno se vidi da je Trakošćan najkompletnije obrambeno izgrađen, okružen kulama, obrambenim zidovima i hodnicima, a u sredini se diže visoka zgrada s tornjem na kojem je sat i krovčić u obliku lanterne. [8]

Natpis na kamenoj ploči ugrađen s dvorišne strane iznad velikog ulaza svjedoči o obnovi dvorca za vrijeme vladavine podmaršala grofa Juraja VI Draškovića koji je sa svojom ženom Sofijom 1853. godine odlučio obnoviti staru utvrdu i pretvoriti ju u dvorac. To je doba romantizma u umjetnosti. Dvorac Trakošćan je obnovljen u neogotičkom stilu, što svjedoče nacrti neotkrivenih arhitekata iz Graza. Fortifikacijski karakter dvorca koji se prilagođava kvadratičnoj branič-kuli, cilindričnim kulama 16. stoljeća, te stambenom i gospodarskom traktu iz 17. i 18. stoljeća naglasila je obnova u duhu romantike. Na sjeverozapadnom pročelju prigrađen je ulazni prostor u kojem je smješteno glavno stubište, neogotički ulaz s pomičnim mostom i visok zidni plašt. Mali prozori zamijenili su se sa velikim neogotičkim prozorima s obojenim staklom. Južna strma strana poznata je po izgradnji dugog potpornog zida sa terasom i malim vrtom koji postaju glavni ulaz preko ostakljene lođe. Obrambeni dijelovi dvorca završavaju karakterističnim zupčastim kruništem s terasama. Izgrađena je i prilazna cesta blagog uspona. Trakošćan kakav je danas sadrži arhitektonske elemente gotičke arhitekture 14. stoljeća, renesansne i barokne dijelove od 16. do 18. stoljeća, te neogotičke elemente iz sredine 19. stoljeća. Izgled Trakošćana nije se bitno mijenjao od sredine 19. stoljeća pa do danas, osim manjih građevinskih zahvata poput dogradnje visoke kape od šindre na vrhu tornja potkraj 19. stoljeća, koja je uklonjena 1961. godine, dogradnja male kule sjeverozapadnog ulaza u dvije etaže za vrijeme vladavine Ivana IX i Julijane Erdődy, te izgradnja otvorenog trijema s voltama na mjestu staklene lođe nakon 1910. godine za vrijeme Ivana X. [1]

Stalni postav dvorca izložen je ambijentalno, u izvornoj funkciji, te prezentira život hrvatskog plemstva kroz povijest Trakošćana i obitelji Drašković. Predmeti iz dvorca datiraju iz vremena od 15. do 19. stoljeća i razmješteni su u pojedinim prostorijama. Unutrašnjost dvorca posjeduje neogotička obilježja iz vremena obnove sredinom 19. stoljeća. Namještaj ima neogotička, neorenesansa i neobarokna obilježja. Svi prostori dvorca obuhvaćeni su postavom, a dvorac čine četiri razine : nisko i visoko prizemlje, te prvi i drugi kat.

Neorenesansa ima odlike historicizma koji se javlja u drugoj polovini 19. stoljeća. Većina ambijenata dvorca Trakošćan, u prizemlju i prvom katu namještena je neostilskim inventarom nakon velike obnove u 19. stoljeću. Dio namještaja prezentiranog u ovim prostorijama

donijela je u miraz slikarica Julijana Erdődy. U dvorcu se nalazi i originalna komoda iz renesansnog razdoblja koja je ujedno i najstariji komad namještaja.

U niskom prizemlju nalazi se dvorska kuhinja. Središnje mjesto u kuhinji zauzima velika bijela kaljeva peć sa osobito zanimljivom izvedbom dimnjaka, koji se ne nalazi na uobičajenom mjestu, već se dim odvodi kanalom ispod poda kuhinje, prema zidu gdje se spaja sa postojećim dimnjakom. U kutu prostorije nalazi se krušna peć, a susjedna prostorija imala je funkciju smočnice. U niskom prizemlju nalazi se i tamnica. „Jedan od dokaza o postojanju tamnice u dvorcu Trakošćan je natpis i oslik sačuvan na svodu cinktora hodočasničke crkve sv. Marije Jeruzalemske na Trškom Vrhu pokraj Krapine. Sačuvani tekst posvjedočuje da stanoviti Nikola Capek iz obližnje Bednje zahvaljuje Blaženoj Djevici Mariji što mu je po zagovoru ustanovljena nedužnost te je oslobođen trakošćanske tamnice.“

Visoko prizemlje obuhvaća dio glavne zgrade s malim dvorištem, zapadnu i istočnu kulu. U ovoj razini dvorca nalaze se uređene dvorane društvenog i svečanog karaktera. Visoko prizemlje obuhvaća lovačku dvoranu, predvorje, knjižnicu, vitešku dvoranu, obiteljsku dvoranu i malo dvorište.

Lovačka dvorana smještena je u istočnoj kuli dvorca te simbolički predstavlja lovačku tradiciju Draškovića. Nekad je to bila i blagovaonica. Muško društvo je običavalo boraviti u njoj na povratku iz lova. Unutrašnjost lovačke dvorane je ukrašena brojnim lovačkim trofejima : rogovima srndaća iz okolnih šuma, bjeloglavi sup, glava jelena lopatara i dr. U lovačkoj dvorani nalazi se velika bijela peć koja je reljefno ukrašena lovačkim motivima.

Predvorje je poznato po najznačajnijem muzejskom predmetu koji je tamo izložen, a to je „Velika genealogija obitelji Drašković“. Impresivna slika velikih dimenzija, nastala 1668. godine, na temelju podataka koje donosi Franjo Ladanyi u svom djelu o povijesti obitelji Drašković. Franjo Ladanyi bio je upravitelj hrvatskih posjeda i dobara obitelji, od 1650. do 1680. godine. „Na slici je prikazano razgranato stablo koje raste iz Ivana Draškovića - legendarnog praoca obitelji, a koji u viteškom oklopu leži na zemlji. Pored stabla je u pejzažu prikazan Trakošćan. To je najstariji sačuvani prikaz grada, koji je posebno dragocjen zato što se radi o prikazu stvarnog izgleda, a ne o stereotipnoj veduti.“

Knjižnica je radni prostor namješten mobilijarom i policama za knjige neorenesansnog stila. Danas cjelokupna knjižnica broji oko 1700 knjiga, a sadržajno je čine enciklopedijska i beletristička izdanja druge polovine 18. i cijelog 19. stoljeća. Knjige su većinom pisane njemačkim i francuskim jezikom. U manjoj vitrini nalazi se arheološka zbirka iz ostavštine Draškovića. Uz beletristička i enciklopedijska izdanja te periodiku, unutar fonda nalaze se također i stručni priručnici o lovu, kulinarstvu i sportu. U manjoj vitrini nalazi se arheološka

zbirka iz ostavštine obitelji, koja sadržava polirane sjekire iz mlađeg kamenog i bakrenog doba, te glinene posude iz brončanog razdoblja.

Najreprezentativniji dio dvorca je viteška dvorana koja je smještena u zapadnoj kuli. Viteška dvorana nam prikazuje srednjovjekovnu romantičarsku prošlost i viteške vrline. Prostor je gotizirano svođen i uređen oružjem koje potječe od 15. do 17. stoljeća, portretima vojskovođa i dekorom od drva iz 19. stoljeća. U dvorani se nalaze dva potpuna viteška konjanička oklopa, a jednom je površina kvalitetno obrađena plitkim reljefom.

Obiteljska dvorana sadrži portrete prvih članova obitelji Drašković. U njoj se nalaze portreti trojice braće : Juraja, Ivana i Gašpara Draškovića.

Malo dvorište se nalazi u središnjem dijelu zgrade, četverokutnog je oblika sa cisternom, čiji donji kameni dio pripada 17. stoljeću, dok je gornji od lijevanog željeza postavljen u 19. stoljeću. „Dva kata sjevernog zida dvorišta u baroknom razdoblju, bila su otvorena dvostrukim polukružnim arkadama čiji su ostaci danas vidljivi u unutrašnjosti.“ Balkoni se protežu kroz istočni i južni zid gdje se nalaze i ložišta za peći i trofeji rogova jelena. Sat s dvostrukim brojčanikom, rad varaždinskog urara J.Bechela iz 19. stoljeća nalazi se u zidu dvorišta.

Prvi kat u dvorcu je najudobnije sređen jer služio za stanovanje vlasnika. Namješten je inventarom iz 19. stoljeća, a možemo pronaći i veoma vrijedne peći. Na prvom katu nalazi se blagovaonica, mali salon, dvije prostorije u kojima je kratko objašnjena povijest dvorca Trakošćana i obitelji Drašković, spavaonica, predsoblje spavaonice, mala knjižnica, soba za molitvu, glazbeni salon i Julijanina soba.

Blagovaonica je opremljena namještajem koji je rađen po narudžbi vlasnika. Od namještaja u blagovaonici imamo : veliki ugrađeni ormar, kutne vitrine, stolice presvučene kožom i stolić-umivaonik. U zidu se nalaze manja vrata kroz koja se unosila hrana dopremljena dizalom iz kuhinje. Nažalost, većina posuđa je stradala u drugom svjetskom ratu, a prezentiran je samo dio sačuvanog porculanskog posuđa iz 18. i 19. stoljeća.

Mali salon se nalazi na južnom izbočenom dijelu glavne zgrade, a tamo se plemstvo zabavljalo i opuštalo uz igre. Zid je prepun slikanih zidnih dekoracija koje prikazuju idilu ladanjskog života 18. stoljeća, a nastale su po uzoru tadašnjih francuskih goblena. Namještaj je po izradi vrlo sličan onom u glazbenom salonu. Neobaroknih je karakteristika, a nasloni su ukrašeni grbom vlasnika.

Dvije prostorije u kojima se nalazi predstavljena povijest obitelji Drašković i dvorca Trakošćan nisu ambijentalno uređene kao većina soba. Na zidu se nalaze panoji s prikazom povijesnih dokumenata (darovnice, grbovnice), te s kratkim opisom povijesti vlastelinstva i

najznačajnijih članova obitelji. Ovdje su smještene četiri povijesne zastave iz ostavštine grofova Drašković.

Pokućstvo spavaće sobe izrađeno je u jedinstvenom neobaroknom stilu. Ležajevi su vidljivo kraći od današnjih, a razlog tome je što su ljudi nekad bili nešto niži nego danas, te zbog načina spavanja. Uobičajeno je bilo spavati u poluležećem položaju na više jastuka. U spavaonici se nalazi bijela kaljeva peć u obliku kule koja je potpuno vjerna kopija peći iz burga Fussen na Lechu u Njemačkoj iz 1514. godine.

Predsoblje spavaonice služilo je kao garderoba te se opremom i funkcijski veže na spavaću sobu vlasnika dvorca. Ovdje se nalaze dva velika garderobna ormara, ormarić i stojeće ogledalo s grbom obitelji. U predsoblju se nalazi i portret carice Marije Terezije, jedne od najmoćnijih i najznačajnijih žena u europskoj povijesti.

Mala knjižnica je opremljena pokućstvom, zidnom dekoracijom i otvorenim kaminom u neogotičkom stilu. Sačuvane su originalne plišane tapete iz vremena obnove dvorca. Koloristički usklađene s ostalom draperijom jasno dočaravaju salonski ugođaj druge polovine 19. stoljeća. Namještaj sadrži izrazite neogotičke oblike jasno vidljive na velikom ormaru za smještaj knjiga, trosjedu, stolicama i naslonjačima. „Izrada trakošćanskog historicističkog namještaja povjerena je vještim majstorima i visoke je kvalitete, a to se najbolje vidi na primjeru male knjižnice.“

Soba za molitvu je rekonstrukcija dvorske obiteljske kapele i u njoj se nalazi dio sakralne građe iz ostavštine obitelji Drašković. Na mjestu gdje je bio smješten oltar, koji nije sačuvan, prezentirana je pozlaćena pokaznica ukrašena dragim kamenjem te dva kaleža iz 18. stoljeća. Na zidovima se nalaze slike sakralne tematike, a središnje mjesto zauzima „Pieta“, rad nepoznatog slikara iz 18. stoljeća. U sobi za molitvu nalazi se barokni sakristijski ormar s bogato rezbarenim uskladama. Važno je spomenuti i bogato ilustriranu i uvezenu bibliju iz 1747. godine.

Glazbeni salon je prostorija u kojoj se najčešće boravilo, te je raskošnije uređena, bogato ukrašena obojenom rezbarijom i pozlatom te namještena neobaroknim inventarom. „Klavir je iz poznate bečke radionice Conrada Graffa, a peć je iz 18. stoljeća u stilu rokoko.“

Julijanina soba je rekonstrukcija slikarskog ateljea grofice Julijane Erdódy Drašković (1847-1901). U ovoj sobi nalazi se sve što je Julijanu okruživalo u radu i svakidašnjem životu. Prozorske zavjese, sag, mangal (posuda za žar) prostoru daju orijentalni ugođaj koji je vrlo popularan u drugoj polovini 19. stoljeća. U sobi se nalazi neogotička peć koja se zagrijavala uz pomoć toplog zraka koji je strujao iz ložišta u donjoj prostoriji. Ovdje možemo

pronaći i znatan dio Julijaninog opusa, a valja istaknuti portrete žena u narodnim nošnjama iz okolice Trakošćana, portret supruga Ivana i autoportret uz glasovir.

Prostorije drugog kata su jednostavnije uređene. Obitelj Drašković koristila ih je kao spavaonice za goste koji su dolazili u posjet. Danas je muzejska građa u njima predstavljena prema stilskim razdobljima od baroka do neorenesanse. Barokna soba je uređena kao dnevni prostor i spavaonica, a prikazano pokućstvo datira se uglavnom u prvu polovinu 18. stoljeća. Na južnom zidu prostorije mogu se vidjeti tragovi nekoliko faza njezina uređenja. Na drugom katu nalazi se : barokna soba, rokoko soba, soba oslikanih zidnih tapeta, časnička soba, klasicistička soba, bidermajerska soba, neorenesansa soba i galerija.

Barokna soba je prostorija namještena u stilu njemačkog baroka. Stolice su izrađene po francuskom uzoru, a kabinetski ormarić, krevet, ormari i škrinje potječu iz 17. stoljeća. U sobi se nalazi jedan stol na sklapanje, a drugi je kartaški. „Posebno se ističe bogato oslikano ovalno ogledalo i luster iz 18.st.“ Barokna soba razlikuje se od drugih soba na tom katu po starim očuvanim vratnicama koje se nalaze s vanjske strane ulaza u prostoriju. „Vratnice imaju u reljefu izvedene dovratnike i nadvratnu gredu s izrezbarenima velikim slovima i brojkama: 16 PB AS 39. Brojke označavaju 1639. godinu. Slova PB AS su kratice te se vezuju uz funkciju prostorije (presbiterium ara sacra), jer je vjerojatno u 17.st. služila kao dvorska kapela.“

Rokoko soba je podijeljena na dva dijela. Na jednoj strani nalazi se spavaći, a na drugoj radni prostor. Portrete koji prikazuju članove obitelji dao je izraditi grof Ivan V.Drašković. Sveukupan inventar ove prostorije je u stilu rokoko, a potječe iz 18. stoljeća.

Soba oslikanih zidnih tapeta je prostorija obložena platnenim tapetama koje daju popunu sliku Draškovićeve postrojbe koja je sudjelovala u sedmogodišnjem ratu (1756.-1763.godine). Velika zidna slika sastoji se od osam platnenih panoa na kojima se prikazuje banderij na smotri, a broji 820 osoba raspoređenih u tri pješačke satnije i dva eskadrona konjanika. Slike u detalje prikazuju odore vojnika, opremu i zastave te poredak pojedinih jedinica i njihovih dijelova.

Časnička soba se tematski nadovezuje na prethodnu prostoriju. Ovdje se nalazi izložen dio galerije od četrdesetak portreta časnika Josipa Kazimira Draškovića. Portreti su vjerojatno rad časnika Johanna Michaela Millitza. „Svi su časnici slikani u sličnim pozama, do pojasa, s realistički prikazanim licima. Njihova sličnost proizlazi i iz uniformiranosti njihovih frizura te vojnih odora.“ U časničkoj sobi se nalaze dvije zastave. Manja zastava je pripadala konjici i ima oblik lastavičjeg repa, a velika zastava sadrži carski grb i bila je namijenjena pješadiji.

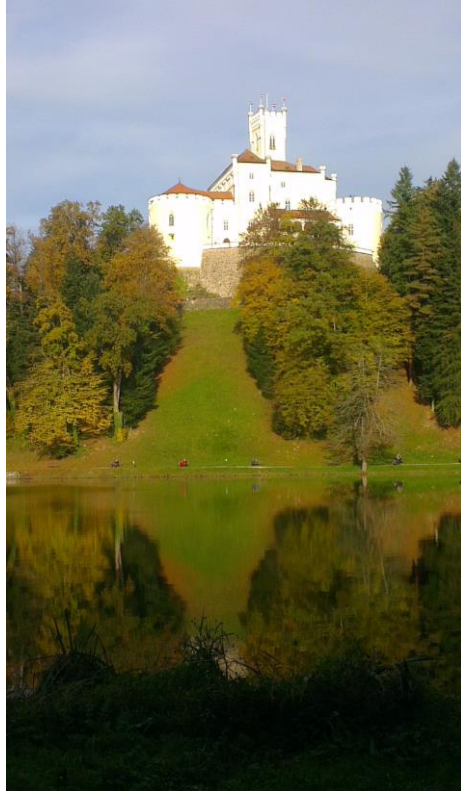

Klasicistička soba je namještena inventarom sa stilskim karakteristikama klasicizma (prijelaz iz 18. u 19. stoljeće). U prostoriji se nalaze dva svijećnjaka iz napoleonskog doba, nastala pod snažnim egipatskim utjecajem. Slike također sadrže klasicistička obilježja, te dobro očuvane originalne okvire. „Portreti na zidovima predstavljaju najznačajnije članove obitelji Drašković tog doba. Tako se ovdje nalaze portreti Ivana VIII., osnivača prve masonske lože u Hrvatskoj te Juraja V., mlađeg brata Janka.“

Bidermajerska soba se nadovezuje na klasicizam, a bidermajer je stilski pojava 1815. i polovine 19. stoljeća. Namještaj iz tog doba je udoban, funkcionalan i ulašten. U ovoj prostoriji nalaze se portreti karakteristični za bidermajersko slikarstvo kao portret preminulog cara Franje I.

Neorenesansna soba sadrži komade namještaja koji su obojani u crno, te sadrži komodu iz renesansnog razdoblja, koju sam već prije spomenula. Komoda se uklapa u ostalo pokućstvo sobe, iako je starija od njega za tri stoljeća. U ovoj prostoriji možemo pronaći jedan od najljepših portreta u dvorcu, portret Klotilde Drašković, rođene Kulmer.

Galerija dvorca Trakošćan sadrži četiri platna poznatog bidermajerskog slikara Mihaela Stroya. „Sve slike čine alegorijski ciklus pod nazivom "Četiri kontinenta". Kontinenti Azija, Afrika, Europa i Amerika, predstavljeni su personifikacijama žena postavljenih u ugodaju interijera ili krajolika. Slike su nastale 1836. godine i na njima je vidljivo gledište europskog čovjeka kroz prizmu romantike, na egzotične zemlje dalekih kontinenata.“ [9]

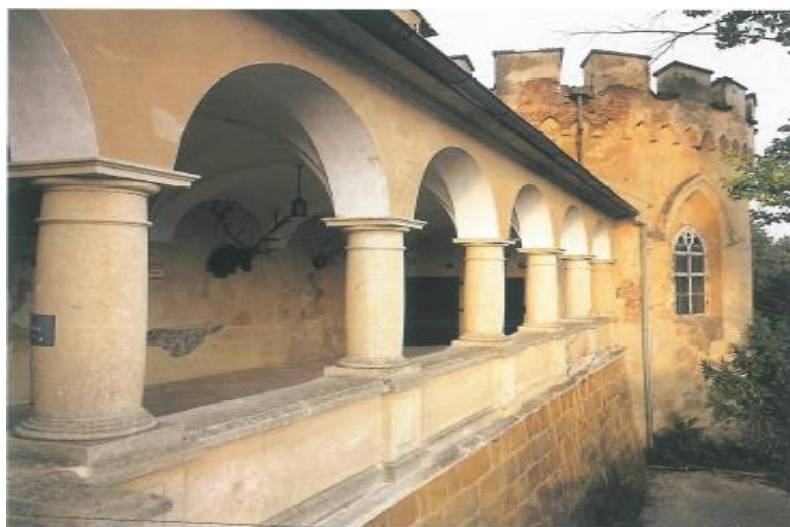
Slika 3.8 Dvorac Trakošćan

Izvor : Djelo autora

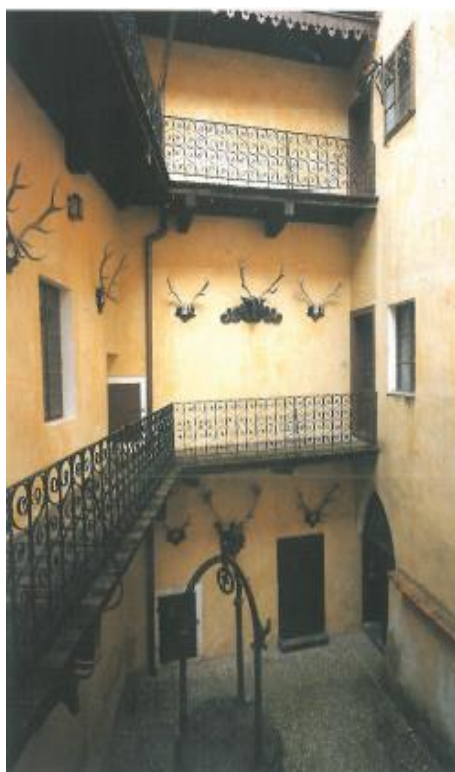
Slika 3.9 Ulaz u dvorac Trakošćan

Izvor : Djelo autora

Slika 3.10 Trijem pokraj lovačke dvorane

Izvor : Mladen Obad Ščitaroci : Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

3.11 Unutrašnje dvorište

Izvor : Mladen Obad Ščitaroci : Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.12 Viteška dvorana

Izvor : Djelo autora

Slika 3.13 Sačuvano porculansko posuđe

Izvor : Djelo autora

3.14 Trakošćan prije obnove, ulje na platnu nepoznatog slikara

Izvor : Mladen Obad Ščitaroci : Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.15 Kaljeve peći iz dvorca

Izvor : Mladen Obad Ščitaroci : Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.16 Lovačka dvorana

Izvor : Djelo autora

Slika 3.17 Knjižnica

Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.18 **Blagovaonica**

Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.19 **Spavaonica**

Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.20 **Glazbeni salon**

Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.21 **Julijanina soba**

Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.22 **Barokna soba**

Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.23 **Rokoko soba**

Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

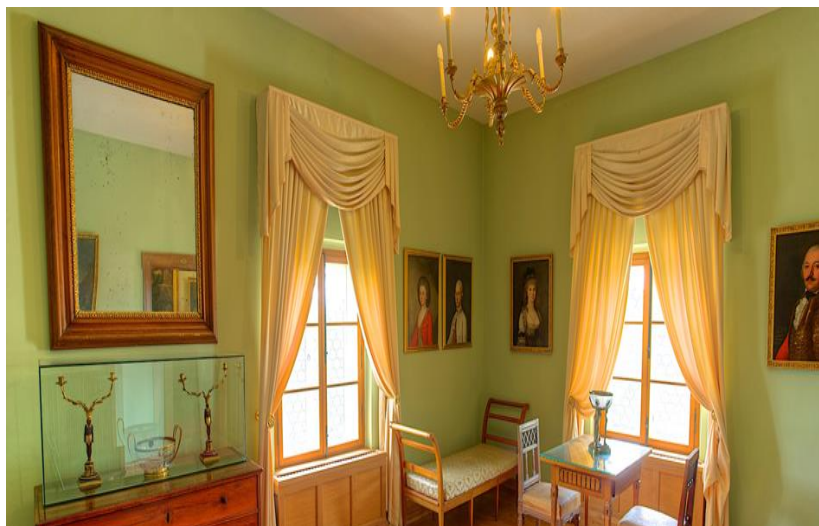
Slika 3.24 Soba oslikanih zidnih tapeta

Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.25 Časnička soba

Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.26 Klasicistička soba

Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.27 Bidermajerska soba

Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.28 Neorenesansna soba

Izvor : <http://www.trakoscan.hr>

3.3. Dvorac Klenovnik

Dvorac Klenovnik je najveći dvorac u Hrvatskoj. Nalazi se u općini Klenovnik, u varaždinskoj županiji. Prvi puta se spominje 1244. godine. Izgradili su ga početkom 17. stoljeća i nekoliko stoljeća posjedovali Draškovići, jedna od najbogatijih vlastelinskih obitelji Hrvatske.

„Nek stoji dom taj, dok mrav ne ispije more i kornjača ne obiđe svijetom“ – „STET DOMUS HAEC, DONEC FLVCTVS FORMICA MARINOS EBITAT ET TOTVM, TESTVDO PERAMBVLAT ORBEM ANNO CHRISTI 1616.“ Ovaj tekst na latinskom jeziku postavili su Draškovići na unutrašnji dio dvorca Klenovnika. [6]

Sredinom 19. stoljeća grof Juraj Drašković, tadašnji vlasnik Trakošćana, Klenovnika, Čalinca i dviju palača u Varaždinu, prodao je Klenovnik, Čalinec i jednu palaču kako bi obnovio Trakošćan. Klenovnik je nakon toga kupio barun Bruck, a nakon njega Klenovnik često mijenja vlasnike. 1922. godine Klenovnik je kupio grof Josip Bombelles, posljednji vlastelin u Klenovniku, a 1925. godine prodao je dvorac i nešto zemlje središnjem uredu za osiguranje radnika u Zagrebu, koji je 1927. godine u preuređenom dvorcu otvorio sanatorij za bolesne radnike. Danas je u dvorcu bolnica za tuberkolozu pluća. Obnova dvorca povjerena je arhitektu Hugi Ehrlichu, profesoru Tehničkog fakulteta u Zagrebu. Na stari dvorac je dograđeno po jedno dvokatno krilo dugo padnog dijela, po jedno dvokatno krilo dugo 32 m i široko 10,9 m s prizemnim prigradnjama na krajevima veličine 4,45 x 7,9 m. Reljef iznad novog portala jugozapadnog pročelja koji sadrži natpis „Labor et Medicina“ izradio je Ivo Kerdić medaljer i kipar, profesor Akademije za umjetnost i obrt u Zagrebu. Dvorac u Klenovniku je dvokatni ranobarokni objekt zatvorenog tlocrta (četverokrilni dvorac) s unutrašnjim dvorištem veličine 27 x 17 m, kojem su kasnije dograđena dva paralelna krila. Prije nego što se pregradio dvorac je sadržavao 90 soba i 365 prozora. Vanjska pročelja su dvorca su jednostavna s pravilnim ritmom prozora, a prema dvorištu pročelja su otvorena nizom arkada kroz tri etaže koje su 1925. godine zatvorene prozorima. U sredini dvorišta nalazi se pravokutni bunar, a u jednom krilu dvorca nalazi se velika dvorana gdje su se nekad za vrijeme banovanja Ivana III Draškovića održavali i hrvatski sabori. Postojala su dva četvrtasta tornja sa strijelnicama za manje topove, koja su služila sa obranu ulaza, ispred jugozapadnog pročelja, ali se na katastarskoj karti iz 1858. godine prikazuje samo jedan toranj uz južni rub dvorca koji je porušen 1925. godine prilikom obnove. Dvorac Klenovnik je jedan od najreprezentativnijih renesansnih dvoraca u Hrvatskoj.

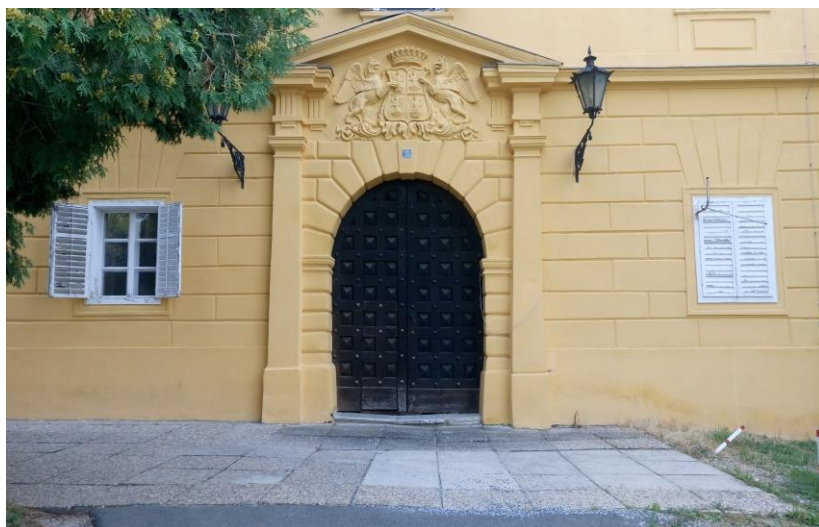
U sjeveroistočnom dijelu dvorca nalazi se barokna kapela Sv. Antuna, koja je jedna od najljepših u sjeverozapadnoj hrvatskoj. Oko 1738. godine kapela se preuređuje na zahtjev grofice Katarine Drašković. Uredila je kapelu sa tri oltara, propovjedaonicom malim korom. Kapelom su se Draškovići koristili i kao obiteljskom grobnicom. Kapela ima dobro očuvan inventar iz sredine 18. stoljeća. Nalazi u središnjem dijelu sjevernog krila dvorca i razlikovala se od ostalih kapela po dvorcima po tome što su mise služene u kapeli u dvorcu bile za sve, a ne samo za pobožnost članova dvorca. Renesansni svod kapele ukrašen je biljnom ornamentikom, a strop kapele ukrašen je bogatom štuko-dekoracijom u sredini koje se nalazi velika grupa Sv. Trojstva, a uokolo se nalaze medaljoni sa raznim svecima. Na luku ispod svoda nalazi se trinaest portreta apostola i portret Sv. Katarine Sienske. Sve dekoracije izrađene su u štuko stilu, a izradio ih je Josip Antun Quadrio. [10]

Glavni oltari su raskošna kiparska djela dovršena 1741. godine. Na glavnom oltaru Sv. Antuna Padovanskog, nalaze se još kipovi Sv. Josipa i Ivana Krstitelja, Ane i Katarine te grbovi obitelji Drašković i Brandis. Desni bočni oltar posvećen je Majci Božjoj od krunice, a kipovi sa svake strane oltara prikazuju Sv. Apoloniju (lijevo) i Sv. Barbaru (desno). Uz lijevi oltar nalazi se i propovjedaonica ukrašena akantusovim lišćem, zvonolikim cvjetovima i vrpčastim ornamentima. Propovjedaonica je također dovršena 1741. godine. Istraživanja su pokazala da su na raskošnom inventaru dvorske kapele radili vrsni varaždinski stolari i kipari prve polovice 18. stoljeća. [1]

Slika 3.29 Dvorac Klenovnik

Izvor : Djelo autora

Slika 3.30 Grb obitelji Drašković iznad ulaza

Izvor : Djelo autora

Slika 3.31 Dvorište dvorca Klenovnik

Izvor : Djelo autora

Slika 3.32 Grobnica obitelji Drašković

Izvor : Djelo autora

Slika 3.33 Štuko-dekoracija na stropu kapele Sv. Antuna

Izvor : Djelo autora

Slika 3.34 Oltar u kapeli Sv. Antuna

Izvor : Djelo autora

Slika 3.35 Glavni oltar u kapeli Sv. Antuna

Izvor : Djelo autora

Slika 3.36 Juraj II Drašković

Izvor : Mladen Obad Ščitaroci : Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.37 Juraj V Drašković

Izvor : Mladen Obad Ščitaroci : Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.38 **Grofica Marija Katarina Drašković, rođena Brandis**

Izvor : Mladen Obad Ščitaroci : Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

3.4. Dvorac Veliki Tabor

Veliki Tabor je utvrda na sjeverozapadu Hrvatske, u Hrvatskom zagorju u blizini mjesta Desinić, 8 km zapadno od Pregrade, na 333 m nadmorske visine. Nekada, u srednjovjekovno i renesansno doba, bio je najzapadnija točka fortifikacijskog sustava koji se rasprostirao do istočnih obronaka Ivanšćice, te obuhvaćao i utvrđenja : Mali Tabor, Kostelgrad, Goricu, Cesargrad, Lobar-grad, Oštrc, Pustu Belu, Milengrad, Greben-grad i Konjščinu. Veliki Tabor je jedan od najočuvanijih srednjovjekovnih gradova i spomenik nulte kategorije. Također je i predstavnik fortifikacijske arhitekture kasnoga srednjeg vijeka. Prema arhitektonskim oblicima i tehnici gradnje smatra se da Veliki Tabor potječe iz druge polovice 15. stoljeća. Veliki Tabor se pregrađivao, osobito u 17. i 18. stoljeću, kada se srednjovjekovna utvrda pretvarala u dvorac, ali je očuvao kasnogotičke oblike i arhitektonsku kompoziciju. Promijenio je mnoge slavne gospodare od kojih se ističu grofovi Celjski čijom smrću Veliki Tabor kao i svi tadašnji gradovi pripada Matiji i Ivanišu Korvinu. 1504. godine hrvatski ban Ivaniš Korvin dodijelio je Veliki Tabor obitelji Ratkaj koja je u njemu živjela do 1793. godine, kada je umro posljednji član njihove obitelji. Od važnijih gospodara vrijedi spomenuti i poznatog hrvatskog slikara Otona Ivekovića koji je dvorac kupio 1927. godine. Iveković je dvorac jedva uzdržavao, a zbog bolesti ga napustio 1935. godine i preselio se u rodni Klanjec. Nakon što su Ivekovići prodali Veliki Tabor banskoj upravi, ni jedan odsjek ga nije htio preuzeti, te ga je banska uprava dala časnim sestrama reda kćeri milosrđa iz Blata na Korčuli, koje su za vrijeme drugog svjetskog rata liječile partizane, a nakon rata do 1950. godine brinule o šezdesetero djece koja su u ratu ostala bez roditelja. Od tada Veliki Tabor nije pronašao prave gospodare. Utvrda je sagrađena na uskom, a dugačkom zaravanku brijega. Crtež iz 1782. godine govori nam da je cijeli zaravanak bio ograđen zidom. Na zapadnom ulazu u grad bila je kula, a pokraj zida sa unutrašnje strane nalazilo se još nekoliko kula i staja prislonjenih uza zid. Utvrda je bila smještena na istočnom kraju zaravanka, unutar zida. Vanjskog zida i kule danas više nema, naziru se tek poneki njihovi tragovi. Istočna kula, koja je bila najveća bila je određena za teške topove, što dokazuju strijelnice kojih nema na ostalim kulama. Gornji katovi grada su širi jer su građeni na kamenim konzolama. Konzole nisu nastale u isto vrijeme pa imaju različita oblikovna i konstruktivna obilježja. Iznad ulaza u dvorac stoji grb Ratkaja (zdenac sa kolotutom). Ulaz u dvorac nalazi se na istom mjestu, ali je tijekom vremena dograđivan i mijenjan. Jezgru dvorca čini peterokutna građevina prstenasto opkoljena zidovima i kulama koje formiraju unutrašnje dvorište nepravilnog oblika. Peterokutna jezgra je najstariji dio dvorca koji je prije svega služio za stanovanje, a tek onda

za obranu. U početku je imala samo dva kata, i iz tog vremena potječu gotički prozori i kameni dovratnik u unutrašnjosti, a za vrijeme renesanse sagrađen je i treći kat. Iz vremena renesanse bifora je ukomponirana u kvadrat i ukrašena rozetama. Na trećem katu nalazila se i kapelica koja je oslikana u 17. stoljeću. Oslikano je istočno i južno pročelje peterokutne središnje kule s nizom dvostrukih stupova kroz sve tri etaže. Naslikan je i sunčani sat, pri vrhu kule, u konkavi brida. [1]

Građevni razvoj Velikog Tabora možemo podijeliti na : kasnogotičku fazu, renesansnu fazu, kasnorenesansnu fazu, baroknu fazu i dogradnju ulaznog trakta i druge preinake 19. i 20. stoljeća.

Kasnogotička faza poznata je po izgradnji središnje peterokutne zgrade. Po svojim morfološkim obilježjima pripada kasnoj gotici, što nije slučaj s ostalim dijelovima velikotaborske jezgre. Prozori na ovoj zgradi imali su obrambenu ulogu i služili su kao strijelnice. Cijelo dvorište oko središnje zgrade je nasipan i umjetan teren. Po stupnjevanju prozora u prizemlju jasno vidimo da se tlo nekada uspinjalo od zapada prema istoku pa su prozori strijelnice služili za nadzor i obranu prilaznog puta, što dokazuje da je središnja zgrada nekada stajala samostalno. Središnju peterokutnu zgradu su u literaturi naveli kao kulu, ali ona po svojim dimenzijama, veličini i namjeni prostora pokazuje da je riječ o kasnogotičkom pretežno stambenom objektu. Treći kat zgrade je i danas misterija, tj. ne zna se njegovo postojanje u izvornom obliku. Na mjestima između prvog i trećeg kata vide se drvene grede, koje su nosile krovnu konstrukciju, ili dijelovi trećeg kata. Debeli zidovi dijele oba kata na tri sobe, veliku pravokutnu istočnu i dvije manje, nepravilne, zapadne. „Jedini nadsvođeni prostor na katovima jest soba na 1. katu, ali svod ima obilježja baroka pa je prema tome izveden naknadno.“ Stubište se proteže od prizemlja i povezuje sve etaže iznutra, a nalazilo se u sjeverozapadnom uglu velike sobe u oba kata. Ulazna vrata bila su uža, ne dvokrilna kao danas. Sjeverozapadna strana zgrade imala je jednu prozorsku os, gdje su danas veliki prozori, a jugozapadna je imala samo otvor za strijelnicu. Na istočnoj fasadi nalaze se po dva velika gotička prozora koja su nekada imala šprljke. Grad sa ovakvom koncepcijom nastao je u razdoblju od 1502. do 1507. godine, a zbog peterokutne zgrade nepravilnog oblika sa nasuprotnim zidovima koji nisu paralelni, niti jednako dugi, malo je vjerojatno da je takva građevina projektirana u određenim mjernim jedinicama srednjovjekovnog sustava.

Renesansna faza donijela je novi građevinski pothvat s ciljem da se središnja zgrada okruži i zaštiti sustavom građevina, odnosno prstenom ziđa s četiri polukružne kule i ulaznim traktom. Gradnja je započela podizanjem dviju kula na zapadnoj strani. Svrha ove gradnje bila je prebacivanje obrane sa zgrade na prsten, promjena koncepcijske obrane i njezina veća

efikasnost. Velikotaborske kule su svojim oblicima predstavljale tipičnu gradnju 16. stoljeća. Podnožje kula je ukošeno iz dva razloga : da se zaštiti od napadača tako da ono što bude izbačeno na izljevnicu na kulama bude odbijeno na njega i za sprječavanje miniranja zida pomoću baruta. Na sjeverozapadnoj kuli, na njezinom kordonskom vijencu, nalaze se klesarski znakovi i to je jedina kula na kojoj se tako nešto može pronaći. Na jednom bloku vijenaca nalazi se grb, a ispod njega nalazi se prilazni put na gradskim vratima, pa su oni koji su prolazili ugledali grb koji izgleda kao ugarski jer se poklapa s činjenicom porijekla plemićke obitelji Ratkay koji su se doselili iz Ugarske. Ove dvije kule predstavljaju renesansne fortifikacijske građevine, ali one i u prvom zapadnom i preostalom dijelu prstena imaju gotičke okvire, prozore i vrata. Nastavkom gradnje nastao je fortifikacijski prsten koji je dobio današnji oblik. Na sjeverozapadnom uglu istočne kule nalazi se paralelni unutarnji zid s gotičkim vratima koji je kasnije sagrađen. U tom zidu kule nalazi se prozor koji je nekada osvjetljavao prizemlje kule, a mogao je služiti i kao strijelnica. Prozor je zazidan. U ostacima kordonskog vijenca imamo dokaz da su današnji vanjski zidovi na sjevernoj strani dio jedinstvene koncepcije renesansnog okruživanja. Južni kat kule je zanimljiv zato jer nije kasnije bio prilagođen za stanovanje poput prostora drugih kula, probijanjem velikih prozora, već je zadržao prvobitan raspored strijelnica i malenih prozora. Istočna kula, koja je najveća, prvobitno je bila dvokatna, sa konzolnim pojasom višim od drugih. Velika zazidana vrata u jugozapadnom dijelu kule svjedoče da je prizemlje nekad imalo dva široka ulaza na temelju čega dolazimo do zaključka da je bilo namijenjeno gospodarstvu. Današnji ulazni trakt nastao je zbog izgradnje paralelnog zida na sjevernoj strani kako bi se omogućila gradnja na katovima. Ovakva koncepcija grada nastala je u desetljećima oko 16. stoljeća.

Kasnorenesansna faza poznata je po bifori na drugom katu južne fasade središnje zgrade. Izbijanje prozora bilo je tipično u renesansnom duhu. „Bifora je uokvirena jednostavnom profilacijom, proširena je profilacijama prozorske klupčice i vijenaca, s izvijenim S-profilima, sličnim školjkama, središnjim stupićem, te pomalo rustično izvedenom rozetom.“ Za vrijeme kasnorenesansne faze sagrađeni su i dvokatni arkadni trijemovi, prizemlje i prvi kat, na tri strane istočnog dvorišta. „Arkadne trjemove na tom istočnom, većem dijelu dvorišta, simboliziraju vitki toskanski stupovi, kratki interkolumniji, te gotovo polukružni lukovi. Vratovi stupova na istočnom traktu šire se prema gore, dok su oni u sjevernom dijelu valjkasti i primjetno niži.“ Vrata koja su probijena na južnoj fasadi za ulaz na prvi kat imaju renesansni okvir i vijenac. U tom razdoblju sagrađena su dvojna vanjska stubišta i peterokutni bastion na zapadnom rubu platoa koji služi za lakši jugozapadni prilaz kompleksu. Ovaj koncept grada formirao se od polovice 16. stoljeća do početka 17. stoljeća.

Za vrijeme barokne faze prstenu je dograđena sjeveroistočna prigradnja, podignut je drugi kat ulaznog trakta, te je također povišena istočna kula. Barokna faza prepoznatljiva je i po sagrađenim drugim katom kamenih arkada u dvorištu, podizanjem današnje gospodarske zgrade na platou, te probijanjem kula radi izrade većih prozora i vanjskim loženjem prilagođenim za stanovnike. U južnoj kuli sagrađena je kapela. Sagrađen je most- trijem koji vodi prema središnjoj zgradi. U razdoblju 18. stoljeća, u takozvanoj zreloj fazi baroka dolazi do prenamjena nekih prostorija gradske jezgre i preuređivanja polukružnih kula za stanovnike. U to doba svi prozori dobivaju neprofilirane kamene okvire, a niše sežu do poda.

Dogradnja ulaznog trakta i druge preinake javljaju se u 19. i 20. stoljeću. U to doba ulazni trakt je produljen prema zapadu, stariji dio dobio je križni svod, a u 19. stoljeću sagrađeno je i novo stubište u središnjoj zgradi. Novi zidovi podignuti su na sva tri kata, te su odvajali prostor komunikacije od najveće istočne dvorane. Novo stubište bilo je drveno, a u 20. stoljeću sagrađeno je betonsko stubište. Od drugih preinaka imamo gradnju drvenog tornjića sa zvonom i satom u južnoj kuli. Sanitarni čvorovi i ostave ugrađeni su u 20. stoljeću. [11]

Od novih spoznaja o dvorcu Veliki Tabor imamo vrlo zahtjevne konzervatorsko-restauratorske i građevinsko-obrtničke radove na obnovi dvora, koji su započeli 2006.godine. Obnovljen je peterokutni palas i dvorišna galerija, te je u cijelosti izvedena konstruktivna sanacija zidanih konstrukcija i svih svodova, a trošna krovna konstrukcija i pokrov zamijenjeni su novom građom. Obnova se odvijala u dvije faze, radovi su obuhvatili i obnovu zidnog oslika te kamenih elemenata, a radni prostori muzeja stavljeni su u funkciju. Druga faza radova završila je u jesen 2011. Godine, te je nakon gotovo četiri godine posjetiteljima ponovno omogućen pristup Velikom Taboru. [12]

Veliki Tabor poznat je po legendi o Veroniki Desiničkoj za koju kažu da je njezino mrtvo tijelo zazidano u zidine Velikog Tabora, točnije u zid koji spaja petorokutnu kulu s ulazom u dvorac.

„Legenda o Veroniki Desiničkoj je stoljećima stara legenda o strastvenoj, ali zabranjenoj ljubavi između mladog grofa Fridrika, sina moćnog velikaša grofa Hermana II. Celjskog, i Veronike, prekrasne Hrvatice koja je podno Velikog Tabora, tada posjeda Celjskih. Danas se uglavnom navodi da je Veronika Desinička bila pučanka; neki stariji izvori navode da je bila iz redova sitnog plemstva. Sve varijante legende govore da je mladi Fridrik Celjski zanemarivao svoju zakonitu ženu Elizabetu Frankopan, ostavljajući je u dvoru dok je dugo izbivao obilazeći ljubavnice. Na jednom takvom putovanju se strastveno zaljubio u lijepu Veroniku Desiničku, koja je živjela u blizini Velikog Tabora. Ubrzo potom, optužen za ubojstvo svoje žene Elizabete Frankopan, Fridrik bježi s Veronikom u Fridrihštajn u blizini

Kočevja i u tajnosti organizira vjenčanje. Grof Herman šalje vojsku po njih, Fridrika baca u tamnicu, a Veroniku daje utopiti i zazidati u zidine Velikog Tabora.“ [13]

Slika 3.39 Dvorac Veliki Tabor

Izvor : <http://www.tz-kumrovec-desinic-zagorskasela.hr/desinic/>

Slika 3.40 Dvorište Velikog Tabora

Izvor: <http://www.pticica.com/slike/dvor-veliki-tabor-unutar-zidina/354382>

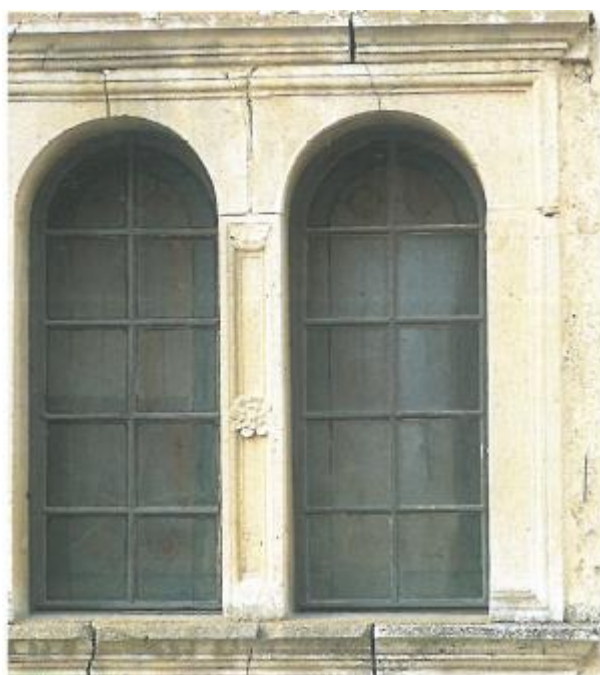
Slika 3.41 Južno pročelje

Izvor : Mladen Obad Ščitaroci : Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.42 Sunčani sat u unutrašnjem dvorištu

Izvor : Mladen Obad Ščitaroci : Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.43 **Renesansna bifora na pročelju unutrašnjeg dvorišta**

Izvor : Mladen Obad Ščitaroci : Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

3.5. Stari grad Varaždin

Stari grad je spomenik kulture nulte kategorije i primjer je razvitka ratnog graditeljstva. Ime Varaždin prvi put se spominje 1181. godine u jednom dokumentu u kojem se razgraničuju posjedi Zagrebačkog Kaptola u Varaždinskim Toplicama od posjeda varaždinskog župana. Varaždinski plemenski župani stanovali su u staroj tvrđavi (castrumcomitis), koja je bila djelomično kameno romantička građevina i postojala je možda već potkraj 11, a svakako početkom 12. stoljeća. Od te tvrđave nije ništa očuvano. Tijekom 12. i 13. stoljeća, uz staru tvrđavu na križanju nekoliko rimskih cesta, razvilo se građansko naselje nazvano Garestin. Ugarsko-hrvatski kralj Andrija II, 1209. godine dodijelio je stanovnicima varoši uz varaždinsku utvrdu status slobodnog i kraljevskog grada. To je bio prvi grad u sjevernoj Hrvatskoj koji je dobio povlastice kraljevskoga grada. Varaždinski Stari grad je do kraja 16. stoljeća promijenio mnogo vlasnika. Od važnijih tu su Herman II Celjski, koji je 1397. godine dobio Varaždin od ugarsko-hrvatskog kralja Sigismuda. Nakon smrti posljednjeg člana obitelji Celjski, Urlicha Celjskog, 1456. godine grad posjeduje Jan Vitovac, zatim Ivaniš Korvin, od 1504. godine njegova udovica Beatrice Frankopan i njezin drugi muž markgrof Juraj Brandenburški, Ludovik Pekry, ugarski palatin Stjepan Bathory, barun Ivan Ungand i nakraju grofovi Erdődy. Erdődyevi su visoke časti obavljali sve do 1845. godine. Od 1925. godine u Starom gradu nalazi se muzej Varaždina.[7]

Ne zna se puno o izgledu varaždinskog Starog grada iz 15. stoljeća. Godine 1446. kada je Janoš Hunjadi navalio na grad želeći ga osvojiti, zapalio je varoš, ali nije osvojio utvrđeni grad. Iz razdoblja od 1454. do 1464. godine spominju se nasipi s palisadama i iskopani jarci koji se nalaze oko grada. Najstariji dio varaždinskog starog grada je gotička četverokutna kula iz početka 15. stoljeća. Najprije su to bila ulazna gradska vrata kroz koja se moglo prolaziti kolima, a s vremenom je kula postala jezgra oko koje se razvijao Stari grad. Za vrijeme vladavine Jurja Branderburškog, oko 1524. godine, vjerojatno je sagrađena istočna kula i zidovi oko grada. Varaždinska utvrda doživljava radikalne transformacije sredinom 16. stoljeća, te se iz gotičke tvrđave pretvara u renesansni Wasserburg. Štajerski barun Ivan Ungand započeo je oko 1544. godine renesansnu pregradnju i obnovu Staroga grada. Poznati talijanski fortifikacijski arhitekt Domenicodell'Allio vodio je graditeljske radove. U to doba Stari grad dobiva okrugle kule renesansnog tipa, tzv. rondele, ispred kojih su izvedeni visoki zemljani bedemi okruženi opkopima s vodom dovedenom iz rijeke Drave. Tada su raniji srednjovjekovni dijelovi djelomično pregrađeni, a djelomično uklopljeni u renesansni izgled utvrde. Gotička četverougla kula dograđena je za jednu etažu, u njezinim su zidovima

probijene strijelnice, a platforma tornja postala je opremljena za tešku artiljeriju. Djelo Dell'Allia je i renesansna bifora s Ugandovim grbom na južnom pročelju gotičke kule. Stari grad dobio je niz renesansnih arhitektonskim detalja poput kamene potpornje u obliku dorskih kolumna, kamene i drvene balustere, jednostavno profilirane pilone na arhivolt, trijemove s arkadama i oslikane fasade (sgrafite) na dvorišnoj strani. Do 1575. godine utvrđenja Starog grada bila su dovršena. Od 16. do 20. stoljeća Stari grad pripadao je Erdődyima, te je u više navrata bio popravlján, dograđivan i pregrađivan s namjerom da se utvrda pretvori u dvorac udoban za stanovanje. U 17. i 18. stoljeću, za vrijeme barokne obnove u južnom zidu su prigradeni hodnici, sjeveroistočnoj kuli prigradena je Kapelica Sv. Lovre, nadograđene su prostorije na drugom katu zapadnog dijela dvorca i dr. Godine 1775., učinjen je najveći graditeljski zahvat o kojem svjedoče natpis i grbovi obitelji Erdődy i Rakoczy iznad ulaza. Izgradio se most između kvadratične kule i sjevernih zidina 1776. godine, te je unutrašnje dvorište razdvojeno na dva dijela. Izgradnjom mosta završava izgradnja Starog grada kao gotičko-renesansno-barokne cjeline. [1]

Južno od grada bilo je vanjsko dvorište zaštićeno kulom koja je srušena početkom 19. stoljeća. Nekad se u tom dvorištu nalazila dvokatna oružana i barutana, a danas je Historijski arhiv. Nakon opravka Varaždina od požara, početkom 19. stoljeća, počinju se rušiti gradske fortifikacije i zatrjavati grabišta, što je postala prepreka daljnjem razvoju grada. Varaždinski Stari grad je središte baroknog središta Varaždina, te svojom veličinom određuje sjevernu granicu povijesnog gradskog teritorija. [6]

Slika 3.44 Stari grad Varaždin

Izvor : Djelo autora

Slika 3.45 **Gotička četverokutna kula**

Izvor : Djelo autora

Slika 3.46 **Kula stražarnica**

Izvor : Djelo autora

Slika 3.47 **Ulazna vrata u Stari grad**

Izvor : Djelo autora

Slika 3.48 **Dvorište Starog grada**

Izvor : Djelo autora

Slika 3.49 **Grbovi obitelji Erdődy i Rackozy**

Izvor : Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.50 **Most između gotičke kule i sjevernih zidina**

Izvor : Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

4. Anketa

4.1. Primjer provedene ankete

Umjetnost u dvorcima Hrvatskog zagorja

Opis obrasca

Kojeg ste spola?

Muško

Žensko

Koji je Vaš trenutni radni status?

student/ica

nezaposlen/a

zaposlen/a

u mirovini

ništa od navedenog

Da li ste ikada posjetili neki od dvoraca Hrvatskog zagorja?

Da

Ne

...

Da li ste posjetili barem jedan od navedenih dvoraca?

Dvorac Trakošćan

Dvorac Maruševac

Dvorac Veliki Tabor

Klenovnik

Stari grad Varaždin

Dvorac koji se nalazi na slici je :

Dvorac Trakošćan

Banjski dvori

Dvorac Maruševac

...

Naslov slike

Doba baroka u Hrvatskom zagorju razvija se u :

- 15. i 16. stoljeću
- 17. i 18. stoljeću
- 19. stoljeću

...

Barokni dvorci tipološki se dijele na jednokriline i višekrilne :

- točno
- netočno

Klasicizam se u Hrvatskom zagorju javlja u :

- 17. stoljeću
- prvom polovicom 20. st

...

Najpoznatiji primjer reprezentativnog klasicističkog dvorca je :

- Dvorac Trakošćan
- Dvorac Januševac
- Marija Bistrica

Najposjećeniji dvorac u Hrvatskom zagorju je :

- Dvorac Trakošćan
- Varaždin
- Dvorac Maruševac
- Veliki Tabor

Najpoznatija plemićka obitelj iz feudalnih vremena, te jedni od vlasnika Trakošćana su :

- Zrinski
- Celjski
- Draškovići

Gotizirana viteška dvorana sa slike nalazi se u kojem od navedenih dvoraca :

- Stari grad Varaždin
- Trakošćan
- Maruševac

⋮

Naslov slike

Legenda o Veroniki Desinićkoj vezana je uz dvorac :

Veliki Tabor

Maruševac

Klenovnik

...

Dvorac u Klenovniku je ranobarokni objekt zatvorenog tlocrta u kojem se danas nalazi bolnica za plućne bolesti?

Točno

Netočno

Varaždinski Stari grad je središte baroknog središta Varaždina :

Točno

Netočno

Smatrate li da je posjećenost dvoraca u današnje vrijeme premala?

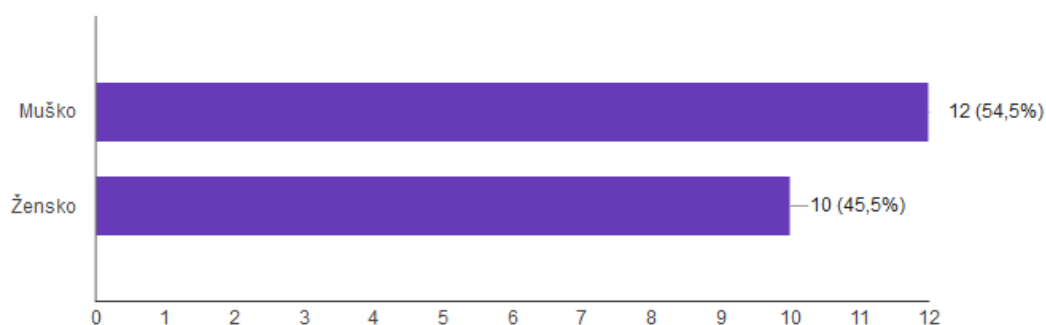
Da

Ne

4.2. Analiza ankete

Ovom anketom ispitano je dvadeset dvoje ljudi.

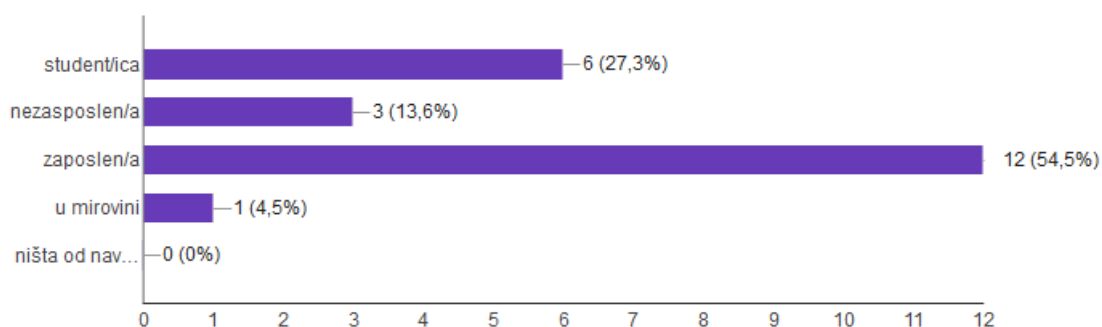
Kojeg ste spola? (22 odgovora)

4.1 Grafički prikaz 1. odgovora iz ankete

Rezultati prikazuju da je u anketi sudjelovalo dvanaestero muških ispitanika i desetero ženskih ispitanica.

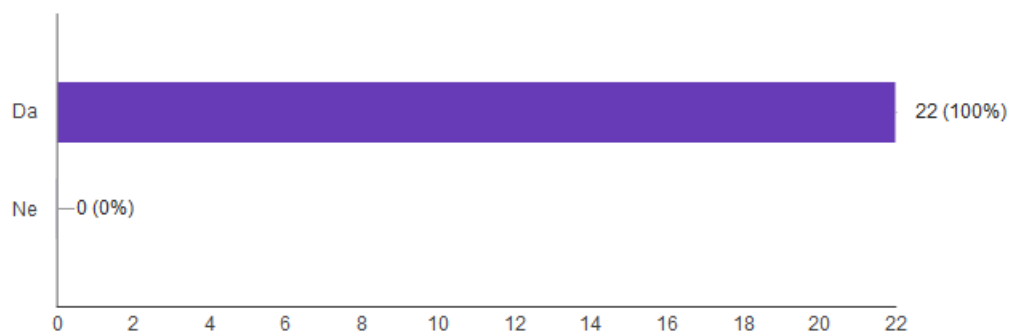
Koji je Vaš trenutni radni status? (22 odgovora)

4.2 Grafički prikaz 2. odgovora iz ankete

Rezultati prikazuju da šestoro ljudi koji su sudjelovali u anketi studira, troje ljudi je nezaposleno, njih dvanaest su zaposleni, a samo jedan sudionik je u mirovini.

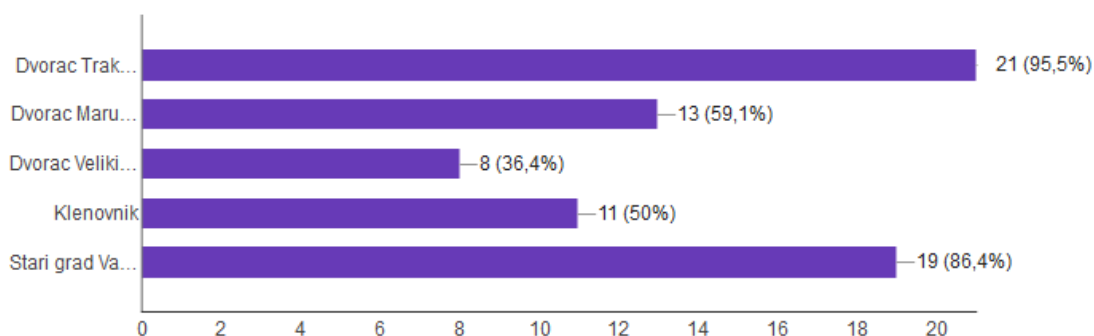
Da li ste ikada posjetili neki od dvoraca Hrvatskog zagorja? (22 odgovora)

4.3 Grafički prikaz 3. odgovora iz ankete

Rezultati prikazuju da su svi ispitanici posjetili barem jedan od dvoraca Hrvatskog zagorja.

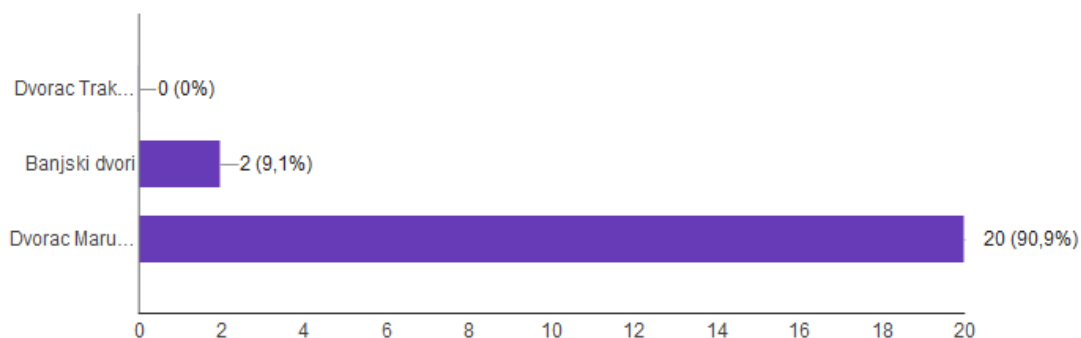
Da li ste posjetili barem jedan od navedenih dvoraca? (22 odgovora)

4.4 Grafički prikaz 4. odgovora iz ankete

Rezultati prikazuju da je od dvadeset dvoje ispitanika njih čak dvadeset jedan posjetilo dvorac Trakošćan, trinaestero ispitanika posjetilo je dvorac Maruševec, osmero ispitanika posjetilo je dvorac Veliki Tabor, jedanaestero ispitanika dvorac Klenovnik i devetnaestero ih je posjetilo Stari grad Varaždin. Možemo zaključiti da je najviše ispitanika posjetilo dvorac Trakošćan što dokazuje tvrdnju da je najposjećeniji dvorac u Hrvatskom zagorju.

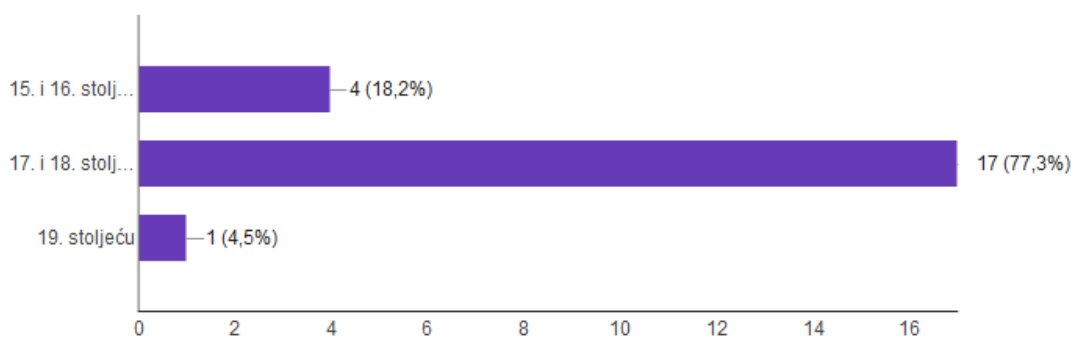
Dvorac koji se nalazi na slici je : (22 odgovora)

4.5 Grafički prikaz 5. odgovora iz ankete

Na slici se nalazi dvorac Maruševec. Rezultati prikazuju da je to znalo dvadesetero ispitanika, a njih dvoje je mislilo da se na slici nalazi dvorac Banjski dvori.

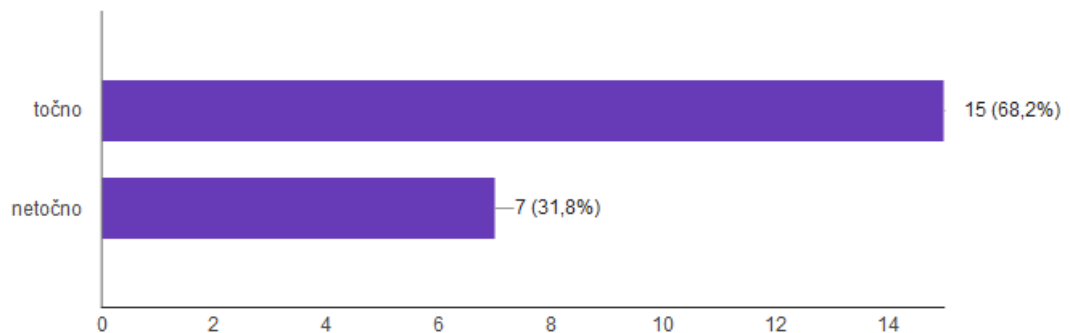
Doba baroka u Hrvatskom zagorju razvija se u : (22 odgovora)

4.6 Grafički prikaz 6. odgovora iz ankete

Doba baroka u Hrvatskom zagorju razvija se u 17. i 18. stoljeću. Rezultati prikazuju da je najviše ispitanika znalo točan odgovor (sedamnaestero), četvero ispitanika mislilo je da se razvija u 15. i 16. stoljeću i samo jedan ispitanik mislio je da se doba baroka u Hrvatskom zagorju razvija u 19. stoljeću.

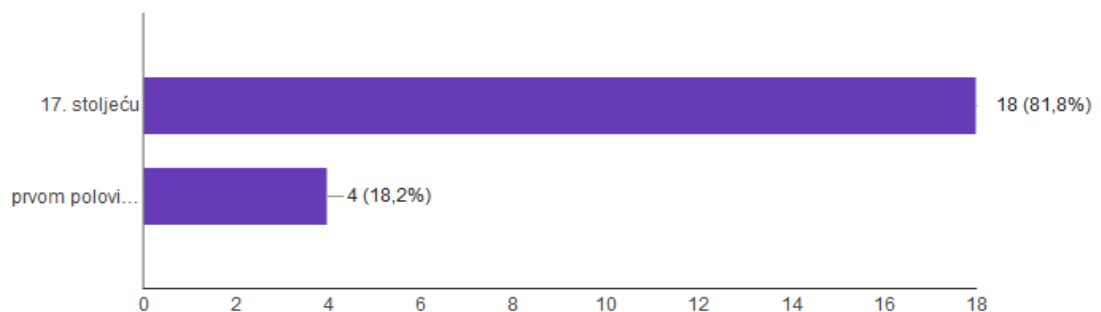
Barokni dvorci tipološki se dijele na jednokriline i višekrilne : (22 odgovora)

4.7 Grafički prikaz 7. odgovora iz ankete

Točan odgovor je da se barokni dvorci dijele na jednokriline i višekrilne. Rezultati prikazuju da je petnaestero ljudi znalo točan odgovor, a ostalih sedam mislilo je da tvrdnja nije točna.

Klasicizam se u Hrvatskom zagorju javlja u : (22 odgovora)

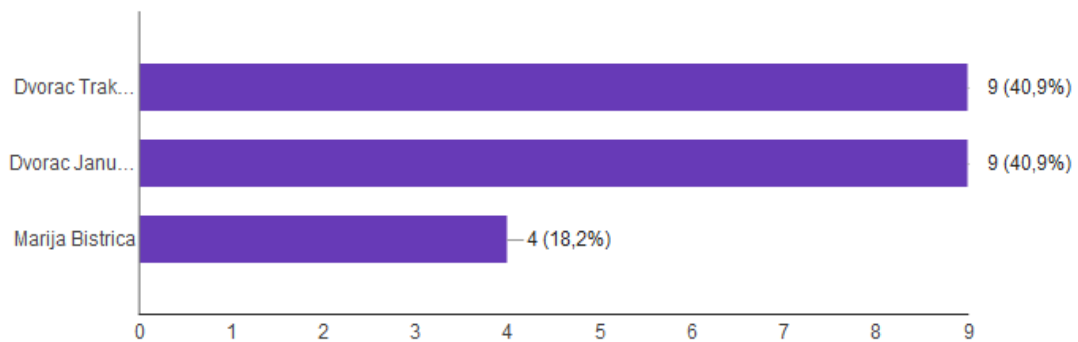

4.8 Grafički prikaz 8. odgovora iz ankete

Klasicizam se u Hrvatskom zagorju javlja u 17. stoljeću. Točan odgovor je ponudilo osamnaest ispitanika, dok je njih četvero odgovorilo pogrešno.

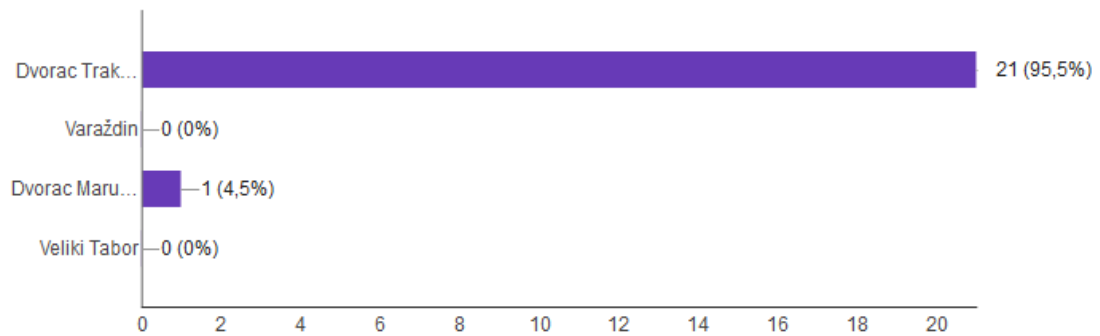
Najpoznatiji primjer reprezentativnog klasicističkog dvorca je : (22 odgovora)

4.9 Grafički prikaz 9. odgovora iz ankete

Točan odgovor na ovo pitanje je dvorac Januševac. Rezultati prikazuju da je devetero ispitanika znalo točan odgovor, još devetero mislilo je da je točan odgovor dvorac Trakošćan, a četvero ljudi mislilo je da je točan odgovor dvorac Marija Bistrica.

Najposjećeniji dvorac u Hrvatskom zagorju je : (22 odgovora)

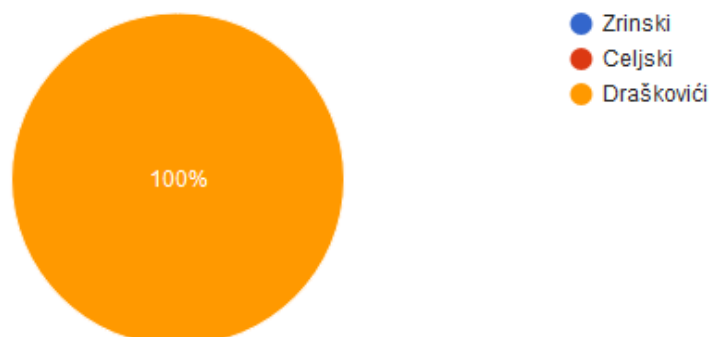

4.10 Grafički prikaz 10. odgovora iz ankete

Točan odgovor je dvorac Trakošćan. Rezultati prikazuju da je točno odgovorio dvadeset jedan ispitanik, a jedan ispitanik mislio je pogrešno i odabrao dvorac Maruševec.

Najpoznatija plemićka obitelj iz feudalnih vremena, te jedni od vlasnika Trakošćana su :

(22 odgovora)

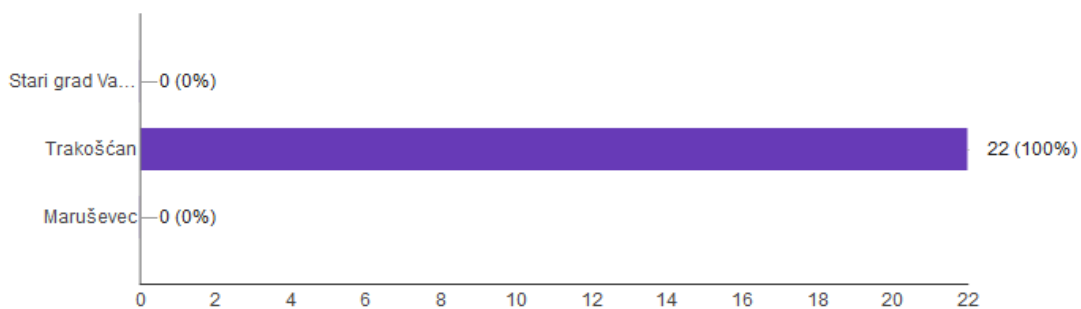

4.11 Grafički prikaz 11. odgovora iz ankete

Točan odgovor je obitelj Drašković. Rezultati prikazuju da su svi ispitanici odgovorili točno.

Gotizirana viteška dvorana sa slike nalazi se u kojem od navedenih dvoraca :

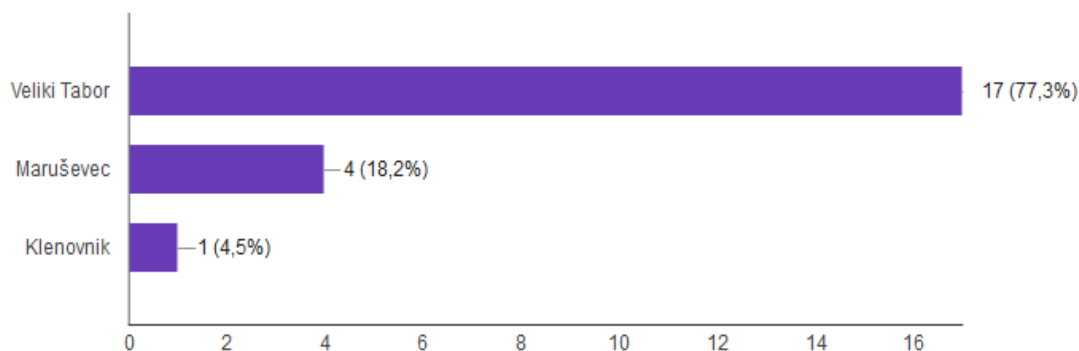
(22 odgovora)

4.12 Grafički prikaz 12. odgovora iz ankete

Točan odgovor je dvorac Trakošćan. Rezultati ankete prikazuju da su svi sudionici ponudili točan odgovor.

Legenda o Veroniki Desiničkoj vezana je uz dvorac : (22 odgovora)

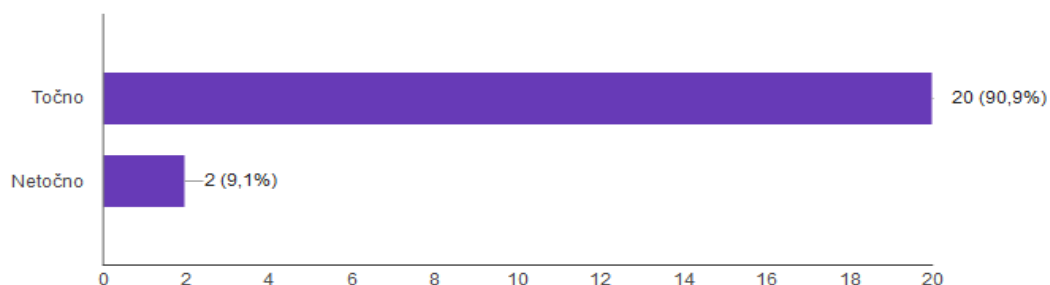

4.13 Grafički prikaz 13. odgovora iz ankete

Rezultati prikazuju da je najviše ispitanika ponudilo točan odgovor, a to je Veliki Tabor, njih četvero mislilo je da je točan odgovor dvorac Maruševec, a jedan sudionik odabrao je dvorac Klenovnik.

Dvorac u Klenovniku je ranobarokni objekt zatvorenog tlocrta u kojem se danas nalazi bolnica za plućne bolesti?

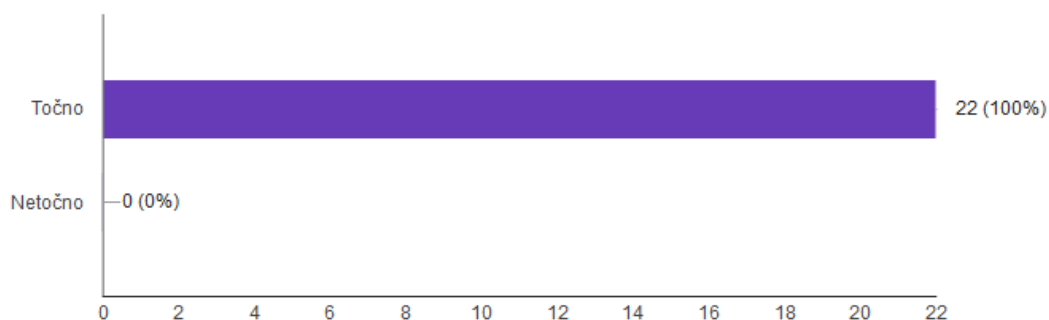
(22 odgovora)

4.14 Grafički prikaz 14. odgovora iz ankete

Rezultati prikazuju da je dvadesetero ispitanika znalo točan odgovor da je dvorac Klenovnik ranobarokni objekt zatvorenog tlocrta u kojem se danas nalazi bolnica za plućne bolesti, a dvoje ispitanika odgovorilo je pogrešno.

Varaždinski Stari grad je središte baroknog središta Varaždina : (22 odgovora)

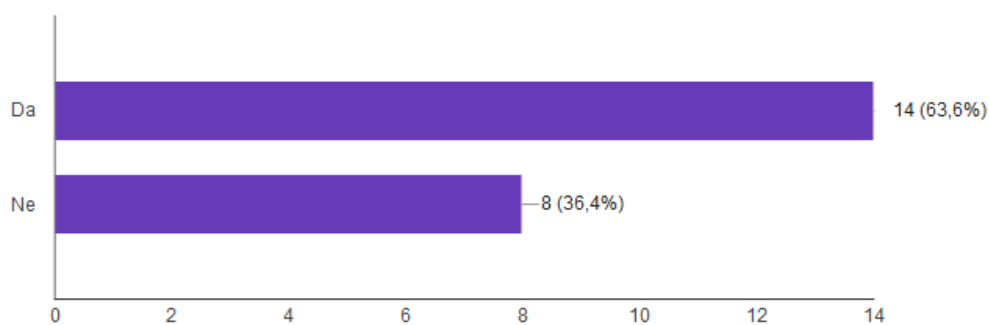

4.15 Grafički prikaz 15. odgovora iz ankete

Rezultati prikazuju da su svi ispitanici ponudili točan odgovor. Iz ovoga možemo zaključiti da je puno ljudi posjetilo Stari grad Varaždin, ili su se informirali bilo usmenom predajom, putem Interneta ili nekog drugog izvora.

Smatrate li da je posjećenost dvoraca u današnje vrijeme premala?

(22 odgovora)

4.16 Grafički prikaz 16. odgovora iz ankete

Rezultati prikazuju da čak četrnaestero sudionika misli da je posjećenost dvoraca u današnje vrijeme mala, a njih osmero misli upravo suprotno.

5. Zaključak

Prekrasno Hrvatsko zagorje obiluje mnoštvom divnih dvoraca od kojih su neki očuvani u cijelosti, a neki su nažalost u ruševinama. Preko dvoraca upoznajemo graditeljska umijeća proteklih stoljeća, vidimo kulturno življenje i upoznajemo umjetnost i umjetnička umijeća proteklog doba. Svaki dvorac uz sebe krije nekoliko priča i događaja, krije jednu prošlost koja je svojim napredovanjem kroz godine razvila današnje doba, doba u kojem mi živimo i upravo zato trebamo čuvati ljepote nastale proteklih stoljeća i izraziti im divljenje.

Umjetnost je osobita ljudska djelatnost kojoj su pridavana različita značenja kroz povijest. Ljubav prema povijesti, arhitekturi, te prema ljepoti i tajnama koje kriju upravo dvorci inspirirala je i potaknula temu ovog rada. Umjetnost u dvorcima je posebna jer prikazuje vrhunsko graditeljsko umijeće ljudi iz proteklih stoljeća i prikazuje njihovo bogato znanje i trud koji je uložen u stvaranje jedne takve građevine koja zrači ljepotom još i danas.

U ovom radu spominju se stilska obilježja i vrijeme izgradnje dvoraca Hrvatskog zagorja, te cijela priča oko njihove izgradnje započinje već u 16. stoljeću. Postoje barokni dvorci, klasicistički, dvorci građeni i obnavljani idejama romantizma i historicizma. Opisuju se i perivoji oko dvoraca Hrvatskog zagorja jer su i oni imali svoja stilska obilježja te ukrašavali površinu oko dvorca.

Dvorac Maruševac, takozvani skriveni biser Hrvatskog zagorja, dvorac Trakošćan koji je najposjećeniji dvorac ovog područja, Klenovnik, najveći dvorac u Hrvatskoj, Stari grad Varaždin te Veliki Tabor, dobili su posebno mjesto u ovom radu. Dvorac Maruševac sastavni je dio mojeg odrastanja jer se nalazi u općini Maruševac gdje ja živim i viđam ga gotovo svakodnevno. Istaknuta su njihova stilska obilježja, opisan razvoj umjetnosti kroz stoljeća, spominju se njihovi vlasnici i arhitektonski elementi umjetničke arhitekture. Svaki od ovih dvoraca obnavljan je kroz stoljeća, a svaka obnova sa sobom donosi nova umjetnička i stilska obilježja. Svakom obnovom promijenio se karakter dvorca, dobio je nova umjetnička obilježja. Svaka postava i namještaj u dvorcu mogu imati ili imaju drugačija stilska obilježja. Kao primjer uzeti ćemo dvorac Trakošćan čiji namještaj ima neogotička, neorenesansna i neobarokna obilježja, a od prostorija drugog kata dvorca, koje su služile kao spavaonice pronalazimo baroknu sobu, rokoko sobu, časničku sobu sa portretima, klasicističku sobu, bidermajersku sobu i neorenesansnu sobu. Građevni razvoj dvoraca također možemo podijeliti na umjetničke faze poput kasnogotičke, renesansne, kasnorenesansne, barokne, a najbolji primjer takve podjele je dvorac Veliki Tabor.

Svaki od dvoraca Hrvatskog zagorja ostavio je trag u umjetničkom i kulturnom životu Hrvatske, svaki od njih uz sebe osim prekrasne umjetničke ljepote nosi neku priču ili legendu koja se već stoljećima prenosi i živi u narodu. Na temelju toga dolazimo do zaključka da se prema dvorcima trebamo odnositi sa poštovanjem i cijeliti ih kao osobitost kulture i baštine našeg naroda.

6. Literatura

- [1] Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.
- [2] <https://www.ffst.unist.hr/images/50013809/K.Horvat.Levaj.Hrvatska.stambena.arhitektura.17.18.st.pdf> (preuzeto 05.07.2016.)
- [3] <https://sanjavuk88.wordpress.com/2014/04/10/zivot-iz-bajke-dvorci-hrvatskog-zagorja/>
- [4] Ivan Čerpinko : Maruševac, TIVA, Varaždin, 2002.
- [5] <http://marusevec.hr/povijest/dvorac-marusevec/> (preuzeto 07.07.2016.)
- [6] Tomislav Đurić, Dragutin Feletar : Stari gradovi, dvorci i crkve sjeverozapadne Hrvatske, Biblioteka „Cvrčak“ nakladničke firme „Mali Princ“, Koprivnica, 1992.
- [7] <http://www.dvorci.hr/page.aspx?PageID=240> (preuzeto 10.07.2016.)
- [8] <http://narod.hr/kultura/dvorac-trakoscan-ponos-hrvatskog-zagorja> (preuzeto 10.07.2016.)
- [9] <http://www.trakoscan.hr/> (preuzeto 11.07.2016.)
- [10] <http://www.hrvatskarijec.rs/vest/A12317/Klenovnik-i-Festetic/> (preuzeto 17.07.2016.)
- [11] https://hr.wikipedia.org/wiki/Veliki_Tabor (preuzeto 20.07.2016.)
- [12] <http://www.h-r-z.hr/index.php/djelatnosti/konzerviranje-restauriranje/graditeljsko-naslijee/400-obnova-dvora-veliki-tabor> (preuzeto 21.07.2016.)
- [13] https://hr.wikipedia.org/wiki/Veronika_Desinićka (preuzeto 23.07.2016.)

7. Popis slika

Slika 3.1 Dvorac Maruševac Izvor : <http://mura-drava-bike.com/opsirnije.asp?id=34>

Slika 3.2 Stubište u dvorcu Maruševac Izvor:

<http://www.arhiva.marusevec.hr/hr/20/dvorac-marusevec/>

Slika 3.3 Trokatna kula izgrađena 1877. godine Izvor : Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.4 Ulje na platnu „PERAD“ poznatog njemačkog slikara iz 17. stoljeća TAMM, Franc Werner von Izvor : Ivan Čerpinko : Maruševac, TIVA, Varaždin 2002.

Slika 3.5 Pastirska idila, ROSS Johann Malehior Izvor : Ivan Čerpinko : Maruševac, TIVA, Varaždin 2002.

Slika 3.6 Portret mladića nepoznatog slikara, 16. Stoljeće Izvor : Ivan Čerpinko : Maruševac, TIVA, Varaždin 2002.

Slika 3.7 Grb grofa Artura Schlippenbacha iz 1877. na pročelju Izvor : Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.8 Dvorac Trakošćan Izvor : Djelo autora

Slika 3.9 Ulaz u dvorac Trakošćan Izvor : Djelo autora

Slika 3.10 Trijem pokraj lovačke dvorane Izvor : Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.11 Unutrašnje dvorište Izvor : Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.12 Viteška dvorana Izvor : Djelo autora

Slika 3.13 Sačuvano porculansko posuđe Izvor : Djelo autora

Slika 3.14 Trakošćan prije obnove, ulje na platnu nepoznatog slikara Izvor : Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.15 Kaljeve peći iz dvorca Izvor : Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.16 Lovачka dvorana Izvor: Djelo autora

Slika 3.17 Knjižnica Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.18 Blagovaonica Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.19 Spavaonica Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.20 Glazbeni salon Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.21 Julijanina soba Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.22 Barokna soba Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.23 Rokoko soba Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.24 Soba oslikanih zidnih tapeta Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.25 Časnička soba Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.26 Klasicistička soba Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.27 Bidermajerska soba Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.28 Neorenesansna soba Izvor : <http://www.trakoscan.hr/>

Slika 3.29 Dvorac Klenovnik Izvor : Djelo autora

Slika 3.30 Grb obitelji Drašković iznad ulaza Izvor : Djelo autora

Slika 3.31 Dvorište dvorca Klenovnik Izvor: Djelo autora

Slika 3.32 Grobnica obitelji Drašković Izvor : Djelo autora

Slika 3.33 Štuko-dekoracija na stropu kapele Sv. Antuna Izvor : Djelo autora

Slika 3.34 Oltar u kapeli Sv. Antuna Izvor : Djelo autora

Slika 3.35 Glavni oltar u kapeli Sv. Antuna Izvor : Djelo autora

Slika 3.36 Juraj II Drašković Izvor : Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.37 Juraj V Drašković Izvor : Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.38 Grofica Marija Katarina Drašković, rođena Brandis Izvor : Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.39 Dvorac Veliki Tabor Izvor : <http://www.tz-kumrovec-desinic-zagorskasela.hr/desinic/>

Slika 3.40 Dvorište Velikog Tabora Izvor: <http://www.pticica.com/slike/dvor-veliki-tabor-unutar-zidina/354382>

Slika 3.41 Južno pročelje Izvor : Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.42 Sunčani sat u unutrašnjem dvorištu Izvor : Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.43 Renesansna bifora na pročelju unutrašnjeg dvorišta Izvor : Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.44 Stari grad Varaždin Izvor : Djelo autora

Slika 3.45 Gotička četverokutna kula Izvor : Djelo autora

Slika 3.46 Kula stražarnica Izvor: Djelo autora

Slika 3.47 Ulazna vrata u Stari grad Izvor: Djelo autora

Slika 3.48 Dvorište Starog grada Izvor : Djelo autora

Slika 3.49 Grbovi obitelji Erdődy i Rackozy Izvor : Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

Slika 3.50 Most između gotičke kule i sjevernih zidina Izvor : Mladen Obad Ščitaroci: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, 2005.

4.1 Grafički prikaz 1. odgovora iz ankete

4.2 Grafički prikaz 2. odgovora iz ankete

4.3 Grafički prikaz 3. odgovora iz ankete

4.4 Grafički prikaz 4. odgovora iz ankete

4.5 Grafički prikaz 5. odgovora iz ankete

4.6 Grafički prikaz 6. odgovora iz ankete

4.7 Grafički prikaz 7. odgovora iz ankete

4.8 Grafički prikaz 8. odgovora iz ankete

4.9 Grafički prikaz 9. odgovora iz ankete

4.10 Grafički prikaz 10. odgovora iz ankete

4.11 Grafički prikaz 11. odgovora iz ankete

4.12 Grafički prikaz 12. odgovora iz ankete

4.13 Grafički prikaz 13. odgovora iz ankete

4.14 Grafički prikaz 14. odgovora iz ankete

4.15 Grafički prikaz 15. odgovora iz ankete

4.16 Grafički prikaz 16. odgovora iz ankete

8. Prilozi

8.1. Kurija Čalinec

Na sljedećim fotografijama nalazi se kurija Čalinec koja se nalazi iznad moje kuće. Malo tko zna za ovu kuriju koja se nalazi u blizini Varaždina, u mojem rodnom kraju Čalincu koji se nalazi između Maruševca i Vinice. Izrazita je čast živjeti u blizini jedne prekrasne plemićke kurije pa me to potaknulo da napišem koju rečenicu o njoj. Spominje se u 16. stoljeću kada se na tome mjestu nalazio kaštel koji je kasnije pregrađivan u dvorac. Svoj današnji oblik jednokatnice sa drvenim rezbarenim strehama, te drvenu terasu i balkon poprimila je u 19. stoljeću. Nalazila se u vlasništvu Vragovića u 16. stoljeću, zatim obitelji Patačić, pa Drašković koji su zbog obnove dvorca Trakošćan prodali obitelji Koroskeny i zadnji vlasnik bio je Oskar Pongratz koji je Čalinec kupio za svoga sina Franju. Poslije drugog svjetskog rata u dvorcu je bila smještena ratna siročad, a poslije njih od 1955. godine to je bilo sjedište općine Maruševac. Kasnije dvorac koriste Mjesni ured, škola i stanari. Zanimljiva stvar je to što u dvorcu i danas postoje stanari. Od nekadašnjeg perivoja od 2,74 hektara ostalo je samo par stabala, a ono po čemu se najviše ističe je jedna tisa ispred dvorca koja je zaštićena kao hortikulturni spomenik. Tisa je visoka 9 metara, te se ubraja među najveće primjerke u Hrvatskoj.

Sveučilište
Sjever

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izyornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (khjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navodenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Mirva Šimunić (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom Umjetnost u dvorcima Hrvatskog Zagorja (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Mirva Šimunić
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, Mirva Šimunić (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom Umjetnost u dvorcima Hrvatskog Zagorja (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Mirva Šimunić
(vlastoručni potpis)

